

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “การรับรู้ด้านผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมต่อการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ศึกษากรณี : สมาชิกสหกรณ์โคนมกำแพงแสน จำกัด” จากข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 224 ราย ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 7 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
- ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพ
- ส่วนที่ 3 การรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย
- ส่วนที่ 4 การปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
- ส่วนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน
- ส่วนที่ 6 อภิปรายผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

1. อายุ

ตารางที่ 4.1

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	2	0.9
21-30 ปี	37	16.5
31-40 ปี	62	27.7
41-50 ปี	83	37.1
51-60 ปี	31	13.8
61 ปีขึ้นไป	9	4.0
รวม	224	100.0

หมายเหตุ: อายุต่ำสุด 18 ปี

อายุสูงสุด 80 ปี

อายุเฉลี่ย 41 ปี

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 37.1 รองลงมาได้แก่ ช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 27.7 ช่วงอายุ 21-30 ปี ร้อยละ 16.5 ช่วงอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 13.8 กลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป ร้อยละ 4.0 และอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี ร้อยละ 0.9 (ตารางที่ 4.1)

2. ระดับการศึกษาสูงสุด

ตารางที่ 4.2

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2	0.9
ประถมศึกษาปีที่ 4	97	43.3
ประถมศึกษาปีที่ 6 / 7	53	23.7
มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3 / ม.ศ.3)	34	15.2
มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6 / ม.ศ.5)	17	7.6
ปวช.	3	1.3
ปวส./อนุปริญญา	7	3.1
ปริญญาตรี	10	4.5
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.4
รวม	224	100.0

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จบการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 43.3 รองลงมาคือ ประถมศึกษาปีที่ 6 หรือ 7 ร้อยละ 23.7 มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3 หรือ ม.ศ.3) ร้อยละ 15.2 มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6 หรือ ม.ศ.5 หรือ ปวท.) ร้อยละ 7.6 ปริญญาตรี ร้อยละ 4.5 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และอนุปริญญา ร้อยละ 3.1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ร้อยละ 1.3 สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 0.4 และไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 0.9 (ตารางที่ 4.2)

3. สถานภาพทางสังคม

ตารางที่ 4.3

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

สถานภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กำนัน	1	0.4
ผู้ใหญ่บ้าน	3	1.3
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	9	4.0
อสม.	14	6.3
ผู้อาวุโสให้คำแนะนำแก่ชาวบ้าน	5	2.2
หัวหน้ากลุ่ม/ หัวหน้าโครงการ	4	1.8
กรรมการ อบต.	7	3.1
ไม่มี	165	73.7
อื่น ๆ	16	7.1
รวม	224	100.0

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 73.7 ไม่เป็นผู้นำชุมชน และร้อยละ 26.3 มีสถานภาพทางสังคม โดยการเป็นผู้นำชุมชน ดังนี้คือ เป็นอาสาสมัครหมู่บ้าน (อสม.) ร้อยละ 6.3 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 4.0 กรรมการ อบต. ร้อยละ 3.1 ผู้อาวุโสให้คำแนะนำ ร้อยละ 2.2 หัวหน้ากลุ่ม/โครงการ ร้อยละ 1.8 ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 1.3 และที่ระบุคำตอบในกลุ่มอื่น ๆ เช่น กรรมการกองทุนหมู่บ้าน กรรมการกลุ่ม/โครงการอปพร. กรรมการสหกรณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน รวมร้อยละ 7.1 (ตารางที่ 4.3)

4. ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนม

ตารางที่ 4.4

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
จำแนกตามประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนม

ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าและไม่เกิน 5 ปี	94	42.0
6-10 ปี	91	40.6
11-15 ปี	25	11.2
16-20 ปี	14	6.3
รวม	224	100.0

หมายเหตุ: ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมต่ำสุด 2 ปี

ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมสูงสุด 20 ปี

ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 7 ปี

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมต่ำกว่าและไม่เกิน 5 ปี ร้อยละ 42.0 รองลงมาร้อยละ 40.6 มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมอยู่ในช่วง 6-10 ปี และมีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมอยู่ในช่วง 11-15 ปี และ 16-20 ปี ร้อยละ 11.2 และร้อยละ 6.3 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.4)

5. พื้นที่ที่ใช้เลี้ยงโคนม

ตารางที่ 4.5
จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามตำบลพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงโคนม

ตำบลที่ใช้เลี้ยงโคนม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทุ่งลูกนก	138	61.6
ดอนข่อย	1	0.4
กำแพงแสน	1	0.4
สระพัฒนา	2	0.9
รางพิบูล	8	3.6
ทุ่งกระพังโหม	2	0.9
วังน้ำเขียว	4	1.8
ทุ่งขวาง	1	0.4
ทุ่งบัว	12	5.4
ห้วยหมอนทอง	10	4.5
หนองกระทุ่ม	23	10.3
อื่น ๆ	22	9.8
รวม	224	100.0

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 61.6 มีพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงโคนมอยู่ในตำบลทุ่งลูกนก รองลงมา ร้อยละ 10.3 มีพื้นที่อยู่ในตำบลหนองกระทุ่ม และร้อยละ 9.8 อยู่ในพื้นที่อื่น ๆ นอกเขตจังหวัดนครปฐม คือ ตำบลทุ่งคอก ในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี ตำบลสนามชัย และตำบลหนองลาน ในเขตจังหวัดกาญจนบุรี (ตารางที่ 4.5)

6. การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเลี้ยงโคนม

ตารางที่ 4.6

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
จำแนกตามการเข้ารับการฝึกอบรม

การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเลี้ยงโคนม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เคย	25	11.2
เคย	199	88.8
รวม	224	100.0

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 88.8 เคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเลี้ยงโคนมทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และร้อยละ 11.2 ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงานใด ๆ (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.7

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม จำแนกตามจำนวนครั้ง
ของการเคยเข้ารับการฝึกอบรม

จำนวนครั้งของการเคยเข้ารับการฝึกอบรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-5 ครั้ง	125	62.8
6-10 ครั้ง	47	23.6
11-15 ครั้ง	12	6.0
16-20 ครั้ง	12	6.0
21 ครั้งขึ้นไป	3	1.5
รวม	199	100.0

หมายเหตุ: จำนวนครั้งของการเคยเข้ารับการฝึกอบรมต่ำสุด 1 ครั้ง

จำนวนครั้งของการเคยเข้ารับการฝึกอบรมสูงสุด 30 ครั้ง

จำนวนครั้งของการเคยเข้ารับการฝึกอบรมเฉลี่ย 6 ครั้ง

ในจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 199 คนที่เคยเข้ารับการฝึกอบรม ส่วนใหญ่ร้อยละ 62.8 เคยเข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 1-5 ครั้ง รองลงมา ร้อยละ 23.6 เคยเข้ารับการฝึกอบรม 6-10 ครั้ง (ตารางที่ 4.7)

7. สถานภาพการเป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมกำแพงแสน จำกัด

ตารางที่ 4.8

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตามสถานภาพ
การเป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมกำแพงแสน จำกัด

สถานภาพของการเป็นสมาชิก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สมาชิกทั่วไป	209	93.3
คณะกรรมการดำเนินการ	15	6.7
รวม	224	100.0

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 93.3 มีสถานภาพเป็นสมาชิกทั่วไป และร้อยละ 6.7 มีสถานภาพเป็นคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์โคนม (ตารางที่ 4.8)

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพ

1. การถือครองที่ดิน

ตารางที่ 4.9

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
จำแนกตามสถานภาพการถือครองที่ดิน

การถือครองที่ดิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง	147	65.6
เช่าจากผู้อื่น	19	8.5
เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองและเช่าจากผู้อื่น	58	25.9
รวม	224	100.0

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 65.6 มีการถือครองที่ดินโดยเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง รองลงมา ร้อยละ 25.9 มีการถือครองที่ดินโดยเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองและเช่าจากผู้อื่น และร้อยละ 8.5 เช่าจากผู้อื่น (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.10

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตาม
จำนวนพื้นที่ถือครองที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง

จำนวนพื้นที่ทั้งหมดที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าและไม่เกิน 1 ไร่	21	14.5
2-10 ไร่	101	69.7
11-20 ไร่	18	12.4
21-30 ไร่	2	1.4
31 ไร่ ขึ้นไป	3	2.1
รวม	145	100.0

ในจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 145 คน ที่มีพื้นที่ถือครองทั้งหมดเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง ส่วนใหญ่ร้อยละ 69.7 มีจำนวนพื้นที่ถือครอง 2-10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 14.5 มีจำนวนพื้นที่ถือครองต่ำกว่าและไม่เกิน 1 ไร่ และร้อยละ 12.4 มีจำนวนพื้นที่ถือครอง 11-20 ไร่ (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.11

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตาม
จำนวนพื้นที่ถือครองที่เช่าจากผู้อื่น

จำนวนพื้นที่ทั้งหมดที่เช่าจากผู้อื่น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าและไม่เกิน 1 ไร่	1	5.3
2-10 ไร่	15	78.9
11-20 ไร่	2	10.5
21-30 ไร่	1	5.3
รวม	19	100.0

ในจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 19 คน ที่พื้นที่ถือครองทั้งหมดโดยเช่าจากผู้อื่น ส่วนใหญ่ร้อยละ 69.7 มีจำนวนพื้นที่ถือครอง 2-10 ไร่ และร้อยละ 14.5 มีจำนวนพื้นที่ถือครอง 2-10 ไร่ (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.12

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตามจำนวน
พื้นที่ถือครองที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองและเช่าจากผู้อื่น

จำนวนพื้นที่ทั้งหมดที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าและไม่เกิน 1 ไร่	2	3.4
2-10 ไร่	25	43.1
11-20 ไร่	21	36.2
21-30 ไร่	7	12.1
31 ไร่ ขึ้นไป	3	5.2
รวม	58	100.0

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 43.1 มีจำนวนพื้นที่ถือครองที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองและเช่าจากผู้อื่น 2-10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 36.2 มีจำนวนพื้นที่ถือครอง 11-20 ไร่ และร้อยละ 12.1 มีจำนวนพื้นที่ถือครอง 21-30 ไร่ (ตารางที่ 4.12)

2. จำนวนโคนมที่เริ่มเลี้ยงครั้งแรก

ตารางที่ 4.13

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตาม
จำนวนโคนมทั้งหมดที่เริ่มเลี้ยงครั้งแรก

จำนวนโคนมทั้งหมดที่เริ่มเลี้ยงครั้งแรก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-5 ตัว	120	53.6
6-10 ตัว	75	33.5
11-15 ตัว	15	6.7
16-20 ตัว	12	5.4
21-25 ตัว	1	0.4
26-30 ตัว	1	0.4
รวม	224	100.0

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เริ่มเลี้ยงโคนมครั้งแรกจำนวน 1-5 ตัว ร้อยละ 53.6 รองลงมาเริ่มเลี้ยงครั้งแรก 6-10 ตัว ร้อยละ 33.5 และเริ่มเลี้ยงครั้งแรก 11-15 ตัว ร้อยละ 6.7 (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.14

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตาม
เงินลงทุนเริ่มต้นทั้งหมดที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม

เงินลงทุนเริ่มต้นทั้งหมด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าและไม่เกิน 100,000 บาท	82	36.6
100,001-200,000 บาท	85	37.9
200,001 บาทขึ้นไป	57	25.4
รวม	224	100.0

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้เงินลงทุนเริ่มต้นทั้งหมดที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม 100,001-150,000 บาท ร้อยละ 37.9 รองลงมาใช้เงินลงทุนต่ำกว่าและไม่เกิน 100,000 บาท และ 200,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 36.6 และ 25.4 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.14)

3. จำนวนโคนมที่เลี้ยงทั้งหมดในปัจจุบัน

ตารางที่ 4.15

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตาม
จำนวนโคนมที่เลี้ยงทั้งหมดในปัจจุบัน

จำนวนโคนมที่เลี้ยงทั้งหมดในปัจจุบัน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-5 ตัว	7	3.1
6-10 ตัว	38	17.0
11-15 ตัว	45	20.1
16-20 ตัว	43	19.2
21-25 ตัว	32	14.3
26-30 ตัว	30	13.4

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

จำนวนโคนมที่เลี้ยงทั้งหมดในปัจจุบัน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
31-35 ตัว	5	2.2
36-40 ตัว	8	3.6
41 ตัวขึ้นไป	16	7.1
รวม	224	100.0

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 20.1 มีจำนวนโคนมที่เลี้ยงทั้งหมดในปัจจุบัน 11-15 ตัว รองลงมาร้อยละ 19.2 มีจำนวนโคนม 16-20 ตัว และ ร้อยละ 17.0 มีจำนวนโคนม 6-10 ตัว (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.16

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตาม
จำนวนแม่โคนมที่รีดนมได้ในปัจจุบัน

จำนวนแม่โคนมที่รีดนมได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-5 ตัว	58	25.9
6-10 ตัว	107	47.8
11-15 ตัว	30	13.3
16-20 ตัว	20	9.0
21-25 ตัว	5	2.2
26-30 ตัว	2	0.9
36-40 ตัว	2	0.9
รวม	224	100.0

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 47.8 มีจำนวนแม่โคที่รีดนมได้ในปัจจุบัน 6-10 ตัว รองลงมาร้อยละ 25.9 มีจำนวน 1-5 ตัว และร้อยละ 13.3 มีจำนวน 11-15 ตัว (ตารางที่ 4.16)

4. จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมทั้งหมด

ตารางที่ 4.17

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
จำแนกตามจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม

จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-2 คน	125	55.8
3-4 คน	87	38.8
5-6 คน	9	4.0
7 คนขึ้นไป	3	1.3
รวม	224	100.0

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 55.8 มีจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมทั้งหมดในฟาร์ม 1-2 คน ร้อยละ 38.8 มีจำนวนแรงงาน 3-4 คน และร้อยละ 4.0 มีจำนวนแรงงาน 5-6 คน (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.18

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตาม
จำนวนแรงงานในครอบครัวที่ใช้เลี้ยงโคนม

จำนวนแรงงานในครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-2 คน	130	60.5
3-4 คน	82	38.1
5-6 คน	3	1.4
รวม	215	100.0

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 60.5 มีจำนวนแรงงานในครอบครัวที่ใช้เลี้ยงโคนม 1-2 คน และ ร้อยละ 38.1 มีจำนวนแรงงาน 3-4 คน (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.19
จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตาม
การจ้างแรงงานเพื่อใช้เลี้ยงโคนม

แรงงานจ้าง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มี	193	86.2
มี	31	13.8
รวม	224	100.0

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่ ร้อยละ 86.2 ไม่มีแรงงานจ้างในการเลี้ยงโคนม และ ร้อยละ 13.8 มีแรงงานจ้างในการเลี้ยงโคนม (ตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.20
จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตาม
จำนวนแรงงานจ้างที่ใช้เลี้ยงโคนม

จำนวนแรงงานจ้าง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-2 คน	24	77.4
3-4 คน	4	12.9
5-6 คน	2	6.4
7 คนขึ้นไป	1	3.2
รวม	31	100.0

กลุ่มตัวอย่าง 31 คนที่จ้างคนช่วยเลี้ยงโคนม ส่วนใหญ่ร้อยละ 77.4 มีแรงงานจ้าง 1-2 คนรองลงมา ร้อยละ 12.9 มีแรงงานจ้าง 3-4 คน และร้อยละ 6.4 และ 3.2 มีแรงงานจ้าง 5-6 คน และ 7 คนขึ้นไป ตามลำดับ (ตารางที่ 4.20)

5. แหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสารหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม

ตารางที่ 4.21

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตาม
แหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสารหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องใน
การประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม

แหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
วิทยุ	15	6.7
โทรทัศน์	62	27.7
หนังสือพิมพ์	16	7.1
หอกระจายข่าว	12	5.4
สมาชิกในครอบครัว	26	11.6
เพื่อนบ้านหรือกลุ่มเกษตรกร	144	64.3
ร้านค้าหรือตัวแทนขายผลิตภัณฑ์การเกษตร	22	9.8
เอกสารเผยแพร่หรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ	57	25.4
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	142	63.4
เจ้าหน้าที่สหกรณ์โคนมกำแพงแสน จำกัด	156	69.6
อื่น ๆ	2	0.9

หมายเหตุ: เป็นข้อคำถามที่ให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.6 ได้รับข้อมูลข่าวสารหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมจากเจ้าหน้าที่สหกรณ์โคนมกำแพงแสน จำกัด ร้อยละ 64.3 ได้รับข้อมูลข่าวสารหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมจากเพื่อนบ้านหรือกลุ่มเกษตรกร และร้อยละ 63.4 ได้รับข้อมูลข่าวสารหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ตารางที่ 4.21)

6. รายได้จากการเลี้ยงโคนม

ตารางที่ 4.22

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตาม
รายได้จากการเลี้ยงโคนมในรอบปี พ.ศ. 2548

รายได้จากการเลี้ยงโคนม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าและไม่เกิน 50,000 บาท	22	9.8
50,001-100,000 บาท	58	25.9
100,001-150,000 บาท	33	14.7
150,001-200,000 บาท	47	21.0
200,001-250,000 บาท	16	7.1
250,001-300,000 บาท	12	5.4
300,001-350,000 บาท	4	1.8
350,001-400,000 บาท	12	5.4
400,001-450,000 บาท	7	3.1
450,001-500,000 บาท	5	2.2
500,001 บาทขึ้นไป	8	3.6
รวม	224	100.0

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 25.9 มีรายได้จากการเลี้ยงโคนมในรอบปี พ.ศ. 2548 ที่ผ่านมา 50,001-100,000 บาท ร้อยละ 21.0 มีรายได้ 150,001-200,000 บาท และร้อยละ 14.7 มีรายได้ 100,001-150,000 บาท (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.23

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตามการเปรียบเทียบ
รายได้จากการเลี้ยงโคนมในปี พ.ศ. 2548

รายได้ปี พ.ศ. 2548 เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ปี พ.ศ. 2547	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลดลง	168	75.0
เพิ่มขึ้น	56	25.0
รวม	224	100.0

รายได้จากการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ตอบแบบสอบถามในรอบปี พ.ศ. 2548 เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากการเลี้ยงโคนมในปี พ.ศ. 2547 พบว่า ลดลง ร้อยละ 75.0 และเพิ่มขึ้น ร้อยละ 25.0 (ตารางที่ 4.23)

ส่วนที่ 3 การรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

1. ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

ตารางที่ 4.24

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับ
สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย	ตอบถูก	ตอบผิด
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. การเปิดเขตการค้าเสรี คือ การทำข้อตกลงระหว่าง 2 ประเทศขึ้นไป โดยมีการรวมกลุ่มเพื่อลดภาษีสินค้านำเข้าและส่งออกภายในกลุ่มประเทศที่ลงนามทำสัญญา	190 (84.8)	34 (15.1)
2. รัฐบาลได้มีการลงนามทำสัญญาเพื่อเปิดเขตการค้าเสรีกับประเทศออสเตรเลีย (FTA) แล้ว	202 (90.2)	22 (9.8)

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย	ตอบถูก	ตอบผิด
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
3. ภายหลังจากการลงนามทำสัญญา ข้อตกลงต่าง ๆ มีผลบังคับใช้ ในประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2548	186 (83.0)	38 (17.0)
4. ประเทศออสเตรเลียมีสินค้าหลักในการส่งออกคือ นมและ ผลิตภัณฑ์นม	185 (82.6)	39 (17.4)
5. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีการรวมกลุ่มยื่นข้อเรียกร้องไม่ให้รัฐบาล มีการเปิดเสรีเพื่อนำเข้านมผงขาดมันเนยจากประเทศออสเตรเลีย	200 (89.3)	24 (10.7)
6. รัฐบาลไม่มีมาตรการรองรับผลกระทบจากการเปิดเสรีนำเข้านมผง ขาดมันเนยจากประเทศออสเตรเลียแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม	41 (18.3)	183 (81.7)
7. ในอีก 10 ปีข้างหน้า การลดภาษีสินค้านำเข้าจากประเทศ ออสเตรเลียในกลุ่มสินค้าผลิตภัณฑ์นมและนมผงจะลดลงเป็น ร้อยละ 0	74 (33.0)	150 (67.0)

$\bar{X} = 4.65$ S.D. = 1.014

จากการศึกษาการรับรู้ด้านความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียของของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม จากข้อคำถามทั้งหมด 7 ข้อ พบว่า ประเด็นความรู้ที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่มีความรู้ถูกต้อง โดยเลือกตอบ “ใช่” รวมทั้งหมด 5 ข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีคะแนนจากมากไปน้อย ดังนี้

- ข้อ 2. รัฐบาลได้มีการลงนามทำสัญญาเพื่อเปิดเขตการค้าเสรีกับประเทศออสเตรเลีย (FTA) แล้ว คิดเป็นร้อยละ 90.2

- ข้อ 5. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีการรวมกลุ่มยื่นข้อเรียกร้องไม่ให้รัฐบาล มีการเปิดเสรีเพื่อนำเข้านมผงขาดมันเนยจากประเทศออสเตรเลีย คิดเป็นร้อยละ 89.3

- ข้อ 1. การเปิดเขตการค้าเสรี คือการทำข้อตกลงระหว่าง 2 ประเทศขึ้นไป โดยมีการรวมกลุ่มเพื่อลดภาษีสินค้านำเข้าและส่งออกภายในกลุ่มประเทศที่ลงนามทำสัญญา คิดเป็นร้อยละ 84.8

- ข้อ 3. ภายหลังจากการลงนามทำสัญญา ข้อตกลงต่าง ๆ มีผลบังคับใช้ใน ประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2548 คิดเป็นร้อยละ 83.0

- ข้อ 4. ประเทศออสเตรเลียมีสินค้าหลักในการส่งออกคือ นมและผลิตภัณฑ์นม คิดเป็นร้อยละ 82.6

ในประเด็นความรู้ที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่มีความรู้ไม่ถูกต้อง โดยเลือกตอบ “ใช่” รวมทั้งหมด 2 ข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีคะแนนจากมากไปน้อย ดังนี้

- ข้อ 6. รัฐบาลไม่มีมาตรการรองรับผลกระทบจากการเปิดเสรีนำเข้านมผง ขาดมันเนยจากประเทศออสเตรเลียแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม มีความรู้ไม่ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 81.7

- ข้อ 7. ในอีก 10 ปีข้างหน้า การลดภาษีสินค้านำเข้าจากประเทศออสเตรเลียในกลุ่ม สินค้าผลิตภัณฑ์นมและนมผงจะลดลงเป็นร้อยละ 0 มีความรู้ไม่ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 67.0

เมื่อพิจารณาภาพรวมของคำตอบจากแบบสอบถามจำนวน 7 ข้อ ของการรับรู้ด้าน ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 แสดงว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีการรับรู้ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 4.24)

ตารางที่ 4.25

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตามระดับ
การรับรู้ด้านความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิด
เขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ระดับการรับรู้	ช่วงคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	0.00-2.33	10	4.5
ปานกลาง	2.34-4.67	124	55.3
สูง	4.68-7.00	90	40.2
รวม		224	100.0

เมื่อพิจารณาระดับการรับรู้ด้านความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย จำแนกตามร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม พบว่า มีการรับรู้ในระดับต่ำร้อยละ 4.5 มีการรับรู้ในระดับปานกลางร้อยละ 55.3 และ มีการรับรู้ในระดับสูง ร้อยละ 40.2 (ตารางที่ 4.25)

2. ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียที่มีต่อการเลี้ยงโคนม

ตารางที่ 4.26

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับ
ผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย	ตอบถูก	ตอบผิด
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. การลดภาษีสินค้านำเข้านมผงจากประเทศออสเตรเลียทำให้ต้นทุนการผลิตนมพร้อมดื่มจากนมผงถูกกว่าการใช้ใช้น้ำนมดิบในประเทศ	204 (91.1)	20 (8.9)
2. หลังการเปิดเขตการค้าเสรี โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มยังคงซื้อน้ำนมดิบจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในประเทศมากกว่าการซื้อนมผงจากประเทศออสเตรเลีย	135 (60.3)	89 (39.7)
3. ผู้บริโภคจะได้ประโยชน์จากการเปิดเขตการค้าเสรีเพราะได้ซื้อนมและผลิตภัณฑ์นมในราคาถูกลง	128 (57.1)	96 (42.9)
4. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมรายย่อยต้องประสบกับปัญหาภาวะน้ำนมดิบล้นตลาดเนื่องจากไม่มีผู้รับซื้อน้ำนมดิบ	210 (93.8)	14 (6.3)
5. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมต้องเลิกประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมถ้าใช้น้ำนมดิบไม่สามารถจำหน่ายได้	216 (96.4)	8 (3.6)
6. การแก้ปัญหาใช้น้ำนมดิบล้นตลาด โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มที่ได้รับการจัดสรรโควตานำเข้านมผงขาดมันเนยจากต่างประเทศ ต้องมีส่วนรับผิดชอบในการเพิ่มปริมาณการรับซื้อน้ำนมดิบ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม	207 (92.4)	17 (7.6)

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย	ตอบถูก	ตอบผิด
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
7. เพื่อความอยู่รอดในการประกอบอาชีพ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมต้องปรับตัวในการประกอบอาชีพเพื่อแข่งขันกับสินค้านมผงขาดมันเนยที่นำเข้าจากประเทศออสเตรเลีย	219 (97.8)	5 (2.2)
8. การปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ต้องมีการลดต้นทุนการผลิต มีการจัดการฟาร์มที่ได้มาตรฐาน และต้องร่วมมือกันในกลุ่มผู้เลี้ยงโคนมเพื่อสร้างความเข้มแข็งและอำนาจในการต่อรอง	217 (96.9)	7 (3.1)

$\bar{X} = 6.85$ $S.D. = 0.99$

จากการศึกษาการรับรู้ด้านความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม โดยใช้ข้อคำถามทั้งหมด 8 ข้อ มีประเด็นความรู้ที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่มีความรู้ถูกต้อง โดยเลือกตอบ "ใช่" รวมทั้งหมด 7 ข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีคะแนนจากมากไปน้อย ดังนี้

- ข้อ 7. เพื่อความอยู่รอดในการประกอบอาชีพ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมต้องปรับตัวในการประกอบอาชีพเพื่อแข่งขันกับสินค้านมผงขาดมันเนยที่นำเข้าจากประเทศออสเตรเลีย คิดเป็นร้อยละ 97.8

- ข้อ 8. การปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ต้องลดต้นทุนการผลิต น้ำนมดิบ มีการจัดการฟาร์มที่ได้มาตรฐานและต้องร่วมมือกันในกลุ่มผู้เลี้ยงโคนมเพื่อสร้างความเข้มแข็ง และอำนาจในการต่อรอง คิดเป็นร้อยละ 96.9

- ข้อ 5. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมต้องเลิกประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม ถ้าน้ำนมดิบไม่สามารถจำหน่ายได้ คิดเป็นร้อยละ 96.4

- ข้อ 4. เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมรายย่อยต้องประสบกับปัญหาภาวะน้ำนมดิบล้นตลาด เนื่องจากไม่มีผู้รับซื้อน้ำนมดิบ คิดเป็นร้อยละ 93.8

- ข้อ 6. การแก้ปัญหาใช้น้ำนมดิบล้นตลาด โรงงานผลิตนมพร้อมดื่มที่ได้รับการจัดสรรโควตานำเข้านมผงขาดมันเนยจากต่างประเทศ ต้องมีส่วนรับผิดชอบในการเพิ่มปริมาณการรับซื้อน้ำนมดิบเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม คิดเป็นร้อยละ 92.4

- ข้อ 1. การลดภาษีสินค้านำเข้านมผงจากประเทศออสเตรเลียทำให้ต้นทุนการผลิตนมพร้อมดื่มจากนมผงถูกกว่าการใช้น้ำนมดิบในประเทศ คิดเป็นร้อยละ 91.1

- ข้อ 3. ผู้บริโภคจะได้ประโยชน์จากการเปิดเขตการค้าเสรีเพราะได้ซื้อนมและผลิตภัณฑ์นมในราคาถูกลง คิดเป็นร้อยละ 57.1

ในประเด็นความรู้ที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่มีความรู้ถูกต้อง โดยเลือกตอบ "ไม่ใช่" มี 1 ข้อ คือ ข้อ 2. หลังการเปิดเขตการค้าเสรี โรงงานผู้ผลิตนมพร้อมดื่มยังคงซื้อน้ำนมดิบจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในประเทศมากกว่าการซื้อนมผงจากประเทศออสเตรเลีย คิดเป็นร้อยละ 60.3

เมื่อพิจารณาภาพรวมของคำตอบจากแบบสอบถามจำนวน 8 ข้อ ของการรับรู้ด้านความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.85 แสดงว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีการรับรู้ในระดับสูง (ตารางที่ 4.26)

ตารางที่ 4.27

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตามระดับการรับรู้ด้าน
ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ระดับการรับรู้	ช่วงคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	0.00-2.66	1	0.5
ปานกลาง	2.67-5.33	29	12.9
สูง	5.34-8.00	194	86.6
รวม		224	100.0

เมื่อพิจารณาระดับการรับรู้ด้านความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย จำแนกตามร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม พบว่า มีการรับรู้ในระดับต่ำร้อยละ 0.5 มีการรับรู้ในระดับปานกลางร้อยละ 12.9 และ มีการรับรู้ในระดับสูง ร้อยละ 86.6 (ตารางที่ 4.27)

ส่วนที่ 4 การปรับตัวด้านการประกอบอาชีพ
ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

1. การลดต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบ

ตารางที่ 4.28

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตามการปรับตัว
ด้านการลดต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบ

การปรับตัว	ใช่	ไม่ใช่
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. การวางแผนจัดการอาหารหยาบ	211	13
1.1 เมื่อมีแปลงหญ้า มีการวางแผนจัดทำแปลงพืชอาหารสัตว์ โดยมีการจัดการ และปรับปรุงทุ่งหญ้าให้มีคุณภาพดีและเหมาะสมกับจำนวนโคนม	(94.2)	(5.8)
1.2 เมื่อไม่มีแปลงหญ้า ท่านมีแผนในการจัดซื้อและ เก็บอาหารหยาบไว้ใช้เลี้ยงโคนม	198 (88.4)	26 (11.6)
1.3 ท่านทราบว่าอาหารหยาบชนิดใดที่ทำให้ต้นทุนการเลี้ยงโคนมของท่านลดลง	185 (82.6)	39 (17.4)
2. ให้อาหารโคนมตามความสามารถในการให้นม	189 (84.4)	35 (15.6)
3. มีหลักการในการใช้อาหารชั้นเพื่อทำให้มีประสิทธิภาพสูงสุด	185 (82.6)	39 (17.4)
4. ผลิตอาหารหมักจากหญ้า เปลือกและต้นข้าวโพด ฯลฯ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารหยาบในฤดูแล้งและลดต้นทุนค่าแรงงานในการจัดหาพืชอาหารสัตว์	170 (75.9)	54 (24.1)
5. มีค่าขนส่งในการเดินทางเพื่อหาซื้ออาหารหยาบบางชนิดในพื้นที่ไกลจากฟาร์ม	160 (71.4)	64 (28.6)

ตารางที่ 4.28 (ต่อ)

การปรับตัว	ใช่	ไม่ใช่
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
6. อัตราการผสมเทียมติดของแม่โคในฟาร์มประมาณร้อยละ 20 ถึง ร้อยละ 50	156 (69.6)	68 (30.4)
7. พยายามลดค่าใช้จ่ายในการผสมเทียมและค่ารักษาพยาบาลโคในฟาร์ม	166 (74.1)	58 (25.9)
8. คัดทิ้งแม่โคนมที่ให้ผลผลิตต่ำและมีปัญหาด้านสุขภาพ เช่น ให้ปริมาณน้ำนมต่ำ ผสมไม่ติด เป็นโรคพยาธิ เต้านมอักเสบและเรื้อรังออกจากฟาร์ม	209 (93.3)	15 (6.7)
9. ติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือสัตวบาล เพื่อขอคำแนะนำและความช่วยเหลือในการจัดการฟาร์มที่ถูกต้อง	190 (84.8)	34 (15.2)
10. ตั้งเป้าหมายว่าวัวแต่ละตัวในฟาร์มต้องสามารถให้น้ำนมดิบได้อย่างน้อย 4,500 กิโลกรัมต่อท้อง	122 (54.5)	102 (45.5)

$\bar{X} = 9.55$ S.D. = 1.99

คะแนนสูงสุด = 12 คะแนนต่ำสุด = 2

ผลการศึกษาการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ในด้านการลดต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบ มีประเด็นความรู้ที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่มีความรู้ถูกต้อง โดยเลือกตอบ "ใช่" จากข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีคะแนนจากมากไปน้อย ดังนี้ ข้อย่อย 1.1 มีการวางแผนจัดทำแปลงพืชอาหารสัตว์ โดยมีการจัดการและปรับปรุงทุ่งหญ้าให้มีคุณภาพดีและเหมาะสมกับจำนวนโคนม คิดเป็นร้อยละ 94.2 รองลงมา ได้แก่ ข้อ 8. การคัดทิ้งแม่โคนมที่ให้ผลผลิตต่ำและมีปัญหาด้านสุขภาพ ร้อยละ 93.3 ข้อย่อย 1.2 เมื่อไม่มีแปลงหญ้า มีแผนในการจัดซื้อและเก็บอาหารหยาบไว้ใช้เลี้ยงโคนม ร้อยละ 88.4 ข้อ 9. การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือสัตวบาล เพื่อขอคำแนะนำและความช่วยเหลือในการจัดการฟาร์มที่ถูกต้อง ร้อยละ 84.8 ข้อ 2. การให้อาหารโคนมตามความสามารถในการให้นม ร้อยละ 84.4 ข้อย่อย 1.3 อาหารหยาบที่ทำให้ต้นทุนต่ำลง ร้อยละ 82.6 ข้อ 3. การมีหลักการในการใช้อาหารข้นเพื่อทำให้มี

ประสิทธิภาพสูงสุด ร้อยละ 82.6 เท่ากัน ข้อ 4. การผลิตอาหารหมักจากหญ้า เปลือกและต้นข้าวโพด เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารหยาบในฤดูแล้งและลดต้นทุนค่าแรงงานในการจัดหาพืชอาหารสัตว์ ร้อยละ 75.9 ข้อ 7. ความพยายามลดค่าใช้จ่ายในการผสมเทียมและค่ารักษาพยาบาลโคในฟาร์ม ร้อยละ 74.1 ข้อ 5. การมีค่าขนส่งในการเดินทางเพื่อหาซื้ออาหารหยาบบางชนิดในพื้นที่ไกลจากฟาร์ม ร้อยละ 71.4 ข้อ 6. มีอัตราการผสมเทียมติดของแม่โคในฟาร์มประมาณร้อยละ 20-50 ร้อยละ 69.6 และข้อ 10. การตั้งเป้าหมายว่าวัวแต่ละตัวในฟาร์มต้องสามารถให้น้ำนมดิบได้อย่างน้อย 4,500 กิโลกรัมต่อท้องร้อยละ 54.5

เมื่อพิจารณาภาพรวมของคำตอบจากแบบสอบถามจำนวน 12 ข้อ ของการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพในการลดต้นทุนการผลิต พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.55 แสดงว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีการปรับตัวในขั้นสูง (ตารางที่ 4.28)

ตารางที่ 4.29

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตามระดับการปรับตัว
ด้านการลดต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบ

ระดับการปรับตัว	ช่วงคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	0.00-4.00	4	1.8
ปานกลาง	4.01-8.00	49	21.9
สูง	8.01-12.00	171	76.3
รวม		224	100.0

เมื่อพิจารณาระดับการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพในการลดต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบ จำแนกตามร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม พบว่า มีระดับการปรับตัวในระดับต่ำร้อยละ 1.8 มีระดับการปรับตัวในระดับปานกลางร้อยละ 21.9 และมีระดับการปรับตัวในระดับสูงร้อยละ 76.3 (ตารางที่ 4.29)

2. การจัดการและพัฒนาฟาร์มโคนมที่เป็นระบบและตรงมาตรฐาน

ตารางที่ 4.30

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตาม
การปรับตัวด้านการจัดการและพัฒนาฟาร์มโคนม
ที่เป็นระบบและตรงมาตรฐาน

การจัดการและพัฒนาฟาร์มโคนมที่เป็น ระบบและตรงมาตรฐาน	ใช่	ไม่ใช่
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
<u>องค์ประกอบของฟาร์ม</u> ($\bar{X} = 1.58$ S.D. = 0.94)		
1. ฟาร์มอยู่ห่างจากแหล่งชุมชนและแหล่งน้ำสาธารณะมากกว่า 5 กิโลเมตร	94 (42.0)	130 (58.0)
2. ระยะห่างจากฟาร์มมาถึงศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบมากกว่า 20 กิโลเมตร	95 (42.4)	129 (57.6)
3. มีการแยกบริเวณโรงเรียนเลี้ยงโค ที่เก็บอาหารเวชภัณฑ์อย่าง เป็นสัดส่วนและไม่ให้สัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข แมว เข้าไปในโรง เรียนเลี้ยงโคได้	165 (73.7)	59 (26.3)
<u>การจัดการโรงเรียน</u> ($\bar{X} = 3.86$ S.D. = 0.47)		
4. พื้นโรงเรียนเลี้ยงโคมีความสะอาดและแห้ง มีระบบระบายน้ำที่ดี มีการเก็บกวาดมูลโคหรือเศษอาหารเก่า และล้างรางอาหาร และ นํ้าอย่างสม่ำเสมอ	218 (97.3)	6 (2.7)
5. หลังคาโรงเรียนยกสูงโปร่งมากกว่า 2 เมตร อากาศสามารถ ถ่ายเทได้ สามารถป้องกันความร้อนจากแสงแดดและกันฝนได้	215 (96.0)	9 (4.0)
6. รางอาหารและนํ้ามีพอเพียงกับขนาดและจำนวนโคนมที่เลี้ยง	221 (98.7)	3 (1.3)
7. ภาชนะและอุปกรณ์ที่ใช้สัมผัสกับนํ้านมเป็นโลหะไร้สนิม และ ไม่มีตะเข็บรอยต่อของภาชนะเช่น อลูมิเนียม แสตนเลส	212 (94.6)	12 (5.4)

ตารางที่ 4.30 (ต่อ)

การจัดการและพัฒนาฟาร์มโคนมที่เป็น ระบบและตรงมาตรฐาน	ใช่	ไม่ใช่
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
<u>การจัดการด้านบุคลากร</u> ($\bar{X} = 2.00$ S.D. = 0.92)		
8. แรงงานหรือผู้ที่ทำงานในฟาร์มได้รับการตรวจสอบสุขภาพเป็นประจำทุกปี	176 (78.6)	48 (21.4)
9. แรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมในฟาร์มมีสัดส่วนแรงงาน 1 คนต่อโคนม 20 ตัว	104 (46.4)	120 (53.6)
10. มีคู่มือการจัดการฟาร์มที่อธิบายรายละเอียดการปฏิบัติแต่ละ ระยะในการจัดการเลี้ยงดู การให้อาหาร การป้องกันโรค การใช้ยาใน ฟาร์มและข้อควรระวังของโคนม	174 (77.7)	50 (22.3)
<u>ระบบการบันทึกข้อมูล</u> ($\bar{X} = 1.60$ S.D. = 0.58)		
11. มีบัตรประจำตัวโค เครื่องหมายตัวสัตว์และพันธุ์ประวัติ บันทึก ระบบการสืบพันธุ์ บันทึกสุขภาพสัตว์ การใช้ยาสัตว์และบันทึก การให้นม	208 (92.9)	16 (7.1)
12. มีการบันทึกการจัดการอาหารสัตว์และระบบบัญชีรายรับ- รายจ่ายของฟาร์มเพื่อรู้ต้นทุนการผลิตและเพื่อวางแผนในอนาคต	151 (67.4)	73 (32.6)
<u>การจัดการด้านอาหารสัตว์</u> ($\bar{X} = 4.72$ S.D. = 0.98)		
13. ไม่มีสารตกค้างในอาหารข้นและไม่ใช้สารต้องห้ามตาม พ.ร.บ. ควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์	50 (22.3)	174 (77.7)
14. เมล็ดธัญพืชที่ใช้เป็นส่วนผสมของอาหารสัตว์ เช่น ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ซื้อมาเป็นเมล็ดแล้วบดเอง	50 (22.3)	174 (77.7)
15. ไม่ใช้ยาสัตว์ทุกชนิดผสมอาหาร ในกรณีที่ผสมอาหารสัตว์เอง	178 (79.5)	46 (20.5)
16. ภาชนะบรรจุอาหารสัตว์ในฟาร์ม สะอาด แห้ง กันความชื้นได้ และไม่เคยใช้บรรจุปุ๋ยหรือวัตถุมีพิษที่อาจเป็นอันตรายต่อสัตว์	216 (96.4)	8 (3.6)

ตารางที่ 4.30 (ต่อ)

การจัดการและพัฒนาฟาร์มโคนมที่เป็น ระบบและตรงมาตรฐาน	ใช่	ไม่ใช่
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
<u>การจัดการด้านอาหารสัตว์ (ต่อ)</u>		
17. ตรวจสอบคุณภาพอาหารสัตว์อย่างสม่ำเสมอ	190 (84.8)	34 (15.2)
18. เก็บอาหารสัตว์ในท้องเก็บที่สะอาด ไม่อับชื้น บนพื้นรองที่ยก สูงจากพื้นห้อง	206 (92.0)	18 (8.0)
<u>การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ ($\bar{X} = 4.33$ S.D. = 0.92)</u>		
19. ใช้น้ำยาฆ่าเชื้อทำความสะอาดพื้นคอกและพื้นโรงรีดนม เดือนละครั้ง หรือหลังพบว่าโคมีโรคเต้านมอักเสบ	191 (85.3)	33 (14.7)
20. ดูแลตัดแต่งกีบโคที่มีปัญหาอย่างสม่ำเสมอ	167 (74.6)	57 (25.4)
21. ฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยและใช้ยาถ่ายพยาธิเพื่อ ควบคุมโรคพยาธิ	220 (98.2)	4 (1.8)
22. ตรวจวินิจฉัยโรคและโรคแท้งติดต่ออย่างน้อยปีละ 1 ครั้งโดย สัตวแพทย์	215 (96.0)	9 (4.0)
23. โคนมที่ซื้อเข้าฟาร์มได้รับการกักโรคและตรวจรับรองสุขภาพ จากสัตวแพทย์	178 (79.5)	46 (20.5)
<u>การจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 0.95$ S.D. = 0.21)</u>		
24. สิ่งปฏิกูลต่าง ๆ เช่น ขยะมูลฝอย ขากสัตว์ มูลสัตว์ น้ำเสีย มีการกำจัดอย่างถูกต้อง โดยไม่เกิดผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัย ข้างเคียงหรือสิ่งแวดล้อม	213 (95.1)	11 (4.9)

ตารางที่ 4.30 (ต่อ)

การจัดการและพัฒนาฟาร์มโคนมที่เป็น ระบบและตรงมาตรฐาน	ใช่	ไม่ใช่
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
<u>การจัดการด้านสุขอนามัยการผลิตน้ำนมดิบ</u>		
$(\bar{X} = 6.25 \text{ S.D.} = 0.95)$		
25. เกษตรกรผู้ทำการรีดนมมีสุขภาพดี ปราศจากโรคติดต่อที่จะ แพร่กระจายเชื้อโรคมายังโคนมหรือน้ำนมดิบ และแต่งกาย ด้วยเสื้อผ้าที่สะอาด	218 (97.3)	6 (2.7)
26. เช็ดล้างตัวโคและเต้านม ทำความสะอาดหัวนมโดยเฉพาะ ปลายหัวนมด้วยน้ำยาคลอรีนก่อนการรีดนมทุกครั้ง	217 (96.9)	7 (3.1)
27. ใช้น้ำยา ซี.เอ็ม.ที.ก่อนรีดนมทุกครั้งเมื่อสงสัยว่าโคนมมีปัญหา เต้านมอักเสบ	210 (93.8)	14 (6.3)
28. ชั่งน้ำหนักและจดบันทึกปริมาณน้ำนมที่รีดได้ของโคนมแต่ละ ตัวในแต่ละมือและแต่ละวันทุกครั้งที่รีดน้ำนมเสร็จ	118 (52.7)	106 (47.3)
29. โคนมที่มีปัญหาเต้านมอักเสบจะรีดนมเสียออกให้บ่อยครั้ง ประมาณ 3-4 ครั้งต่อวัน และรีดนมโคตัวนั้นเป็นตัวสุดท้าย	212 (94.6)	12 (5.4)
30. แยกน้ำนมดิบที่รีดได้จากโคนมที่กำลังให้ยาปฏิชีวนะหรือเป็น โรคเต้านมอักเสบและไม่ส่งขาย	220 (98.2)	4 (1.8)
31. จุ่มหัวนมด้วยน้ำยากุ่มหัวนมทุกครั้ง หลังจากรีดนมเสร็จ	206 (92.0)	18 (8.0)
<u>การเก็บรักษาและการขนส่งน้ำนมดิบ</u> $(\bar{X} = 1.89 \text{ S.D.} = 0.38)$		
32. หลังจากรีดโคนมเสร็จ ทานส่งน้ำนมดิบไปยังศูนย์รวบรวม น้ำนมดิบอย่างรวดเร็วที่สุด	207 (92.4)	17 (7.6)
33. หลังส่งน้ำนมดิบแล้ว รีบล้างเต้านมให้สะอาดและคว่ำเตี๊ยมให้ แห้งเสมอ	217 (96.9)	7 (3.1)

 $\bar{X} = 27.2 \text{ S.D.} = 3.848$

คะแนนสูงสุด = 33 คะแนนต่ำสุด = 12

ผลการศึกษาการปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมด้านการจัดการและพัฒนาฟาร์มโคนมที่เป็นระบบและได้มาตรฐาน สามารถแยกพิจารณาได้ 9 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบของฟาร์ม

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่มีการจัดการฟาร์มสูงสุดโดยการแยกบริเวณโรงเรือนเลี้ยงโค ที่เก็บอาหารและเวชภัณฑ์ อย่างเป็นสัดส่วนและไม่ให้สัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข แมว เข้าไปในโรงเรือนเลี้ยงโคได้ ร้อยละ 73.7 รองลงมาคือ ระยะห่างจากฟาร์มมาถึงศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบมากกว่า 20 กิโลเมตร ร้อยละ 42.4 และฟาร์มอยู่ห่างจากแหล่งชุมชนและแหล่งน้ำสาธารณะมากกว่า 5 กิโลเมตร ร้อยละ 42.0

2. การจัดการโรงเรือน

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่มีการจัดการโรงเรือนสูงสุดในด้านการเตรียมรางอาหารและน้ำเพียงพอกับขนาดและจำนวนโคนมที่เลี้ยง ร้อยละ 98.7 รองลงมา คือ พื้นโรงเรือนเลี้ยงโคมีความสะอาดและแห้ง มีระบบระบายน้ำที่ดี มีการเก็บกวาดมูลโคหรือเศษอาหารเก่า และล้างรางอาหารและน้ำอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 97.3 หลังคาโรงเรือนยกสูงโปร่งมากกว่า 2 เมตร อากาศสามารถถ่ายเทได้ และสามารถป้องกันความร้อนจากแสงแดดและกันฝนได้ ร้อยละ 96.0 ภาชนะและอุปกรณ์ที่ใช้สัมผัสกับนํ้านมเป็นโลหะไร้สนิม และไม่มีตะกั่วปนเปื้อนของภาชนะ เช่น อลูมิเนียม สแตนเลส ร้อยละ 94.6

3. การจัดการด้านบุคลากร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่มีการจัดการด้านบุคลากรสูงสุดโดย แรงงานหรือผู้ที่ทำงานในฟาร์มได้รับการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี ร้อยละ 78.6 รองลงมาคือ มีคู่มือการจัดการฟาร์มที่อธิบายรายละเอียดการปฏิบัติแต่ละระยะในการจัดการเลี้ยงดูการให้อาหาร การป้องกันโรค การใช้อยาในฟาร์ม และข้อควรระวังของโคนม ร้อยละ 77.7 และแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมในฟาร์มมีสัดส่วนแรงงาน 1 คนต่อโคนม 20 ตัว ร้อยละ 46.4

4. การจัดการระบบการบันทึกข้อมูล

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่มีการจัดการระบบการบันทึกข้อมูลสูงสุด ในด้านการมีบัตรประจำตัวโค เครื่องหมายตัวสัตว์และพันธุ์ประวัติ บันทึกระบบการสืบพันธุ์ บันทึกสุขภาพสัตว์ การใช้ยาสัตว์และบันทึกการให้นม ร้อยละ 92.9 และมีการบันทึกการจัดการอาหารสัตว์ ระบบบัญชีรายรับ-รายจ่ายของฟาร์ม เพื่อรู้ต้นทุนการผลิตและเพื่อวางแผนอนาคต ร้อยละ 67.4

5. การจัดการด้านอาหารสัตว์

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่มีการจัดการด้านอาหารสัตว์สูงสุดคือ ไม่ให้มีสารตกค้างในอาหารชั้นและไม่ใช่สารต้องห้ามตาม พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ ร้อยละ 97.3 รองลงมาคือ ภาชนะบรรจุอาหารสัตว์ในฟาร์ม สะอาด แข็ง กันความชื้นได้ และไม่เคยใช้บรรจุปุ๋ยหรือวัตถุมีพิษที่อาจเป็นอันตรายต่อสัตว์ ร้อยละ 96.4 เก็บอาหารสัตว์ในห้องเก็บที่สะอาด ไม่อับชื้น บนพื้นรองที่ยกสูงจากพื้นห้อง ร้อยละ 92.0 ตรวจสอบคุณภาพอาหารสัตว์อย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 84.8 ไม่ใช่ยาสัตว์ทุกชนิดผสมอาหาร ในกรณีที่ผสมอาหารสัตว์เอง ร้อยละ 79.5 และเมล็ดธัญพืชที่ใช้เป็นส่วนผสมของอาหารสัตว์ เช่น ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ซื้อมาเป็นเมล็ดแล้วบดเอง ร้อยละ 22.3

6. การจัดการด้านสุขภาพสัตว์

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่มีการจัดการด้านสุขภาพสัตว์สูงสุดในด้านการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยและใช้ยาถ่ายพยาธิเพื่อควบคุมโรคพยาธิ ร้อยละ 98.2 รองลงมาคือ ตรวจวินิจฉัยโรคและโรคแท้งติดต่ออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยสัตวแพทย์ ร้อยละ 96.0 ใช้น้ำยามาเชื้อทำความสะอาดพื้นคอกและพื้นโรงรีดนมเดือนละครั้ง หรือหลังพบว่า โคมิโรคเต้านมอักเสบ ร้อยละ 85.3 โคนมที่ซื้อเข้าฟาร์มได้รับการกักโรคและตรวจรับรองสุขภาพ จากสัตวแพทย์ ร้อยละ 79.5

7. การจัดการสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่มีการจัดการสิ่งแวดล้อมสูง โดยการกำจัดสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ เช่น ขยะมูลฝอย ขากสัตว์ มูลสัตว์ น้ำเสีย อย่างถูกต้อง โดยไม่เกิดผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยข้างเคียงหรือสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 95.1

8. การจัดการด้านสุขอนามัยการผลิตน้ำนมดิบ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่มีการจัดการด้านสุขอนามัยการผลิตน้ำนมดิบสูงสุดในด้าน การแยกน้ำนมดิบที่รีดได้จากโคนมที่กำลังให้ยาปฏิชีวนะหรือเป็นโรคเต้านมอักเสบและไม่ส่งขาย ร้อยละ 98.2 รองลงมาคือ เกษตรกรผู้ทำการรีดนมมีสุขภาพดี ปราศจากโรคติดต่อที่จะแพร่กระจายเชื้อโรคมายังโคนมหรือน้ำนมดิบ และแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสะอาด ร้อยละ 97.3 เช็ดล้างตัวโคและเต้านม ทำความสะอาดหัวนมโดยเฉพาะปลายหัวนมด้วย น้ำยาคลอรีนก่อนการรีดนมทุกครั้ง ร้อยละ 96.9 โคนมที่มีปัญหาเต้านมอักเสบจะรีดนมเสียออกให้บ่อยครั้งประมาณ 3-4 ครั้งต่อวัน และรีดนมโคตัวนั้นเป็นตัวสุดท้าย ร้อยละ 94.6 ใช้น้ำยา ซี.เอ็ม.ที. ก่อนรีดนมทุกครั้งเมื่อสงสัยว่าโคนมมีปัญหเต้านมอักเสบ ร้อยละ 93.8 จุ่มหัวนมด้วย

น้ำยาจุ่มหัวนมทุกครั้งหลังจากรีดนมเสร็จ ร้อยละ 92.0 และซังน้ำหนักรีดและจดบันทึกปริมาณน้ำนมที่รีดได้ของโคนมแต่ละตัวในแต่ละมือและแต่ละวัน ทุกครั้งที่รีดน้ำนมเสร็จ ร้อยละ 52.7

9. การเก็บรักษาและการขนส่งน้ำนมดิบ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่มีการจัดการด้านการเก็บรักษาและการขนส่งน้ำนมดิบสูงสุดโดย หลังส่งน้ำนมดิบแล้ว รีบล้างถังนมให้สะอาด และคว่ำผึ่งให้แห้งเสมอ คิดเป็นร้อยละ 96.9 และหลังจากรีดโคนมเสร็จ ส่งน้ำนมดิบไปยังศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบอย่างรวดเร็วที่สุด ร้อยละ 92.4 (ตารางที่ 4.30)

เมื่อพิจารณาภาพรวมของคำตอบจากแบบสอบถามจำนวน 33 ข้อ ของการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพในด้านการจัดการและพัฒนาฟาร์มตรงตามมาตรฐาน พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 27.2 แสดงว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีการปรับตัวในระดับสูง (ตารางที่ 4.30)

ตารางที่ 4.31

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตามระดับ

การปรับตัวด้านการจัดการและพัฒนาฟาร์มโคนม

ที่เป็นระบบและตรงมาตรฐาน

ระดับการปรับตัว	ช่วงคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	0.00-11.00	0	0
ปานกลาง	11.01-22.00	26	11.6
สูง	22.01-33.00	198	88.4
รวม		224	100.0

เมื่อพิจารณาระดับการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพในด้านการจัดการฟาร์มที่เป็นระบบและตรงมาตรฐาน จำแนกตามร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม พบว่า ไม่มีเกษตรกรที่มีการปรับตัวในระดับต่ำ แต่มีเกษตรกรที่มีการปรับตัวในระดับปานกลางร้อยละ 11.6 และมีการปรับตัวในระดับสูง ร้อยละ 88.4 (ตารางที่ 4.31)

3. การมีส่วนร่วมในกลุ่มผู้ประกอบการเลี้ยงโคนม

ตารางที่ 4.32

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตามการปรับตัว
ด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มผู้ประกอบการเลี้ยงโคนม

การมีส่วนร่วมในกลุ่มผู้ประกอบการเลี้ยงโคนม	ใช่	ไม่ใช่
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. ท่านรวมกลุ่มกับเพื่อนสมาชิกเกษตรกรฯ ที่มีฟาร์มในพื้นที่ใกล้เคียงกัน โดยจัดให้มีรถรับ-ส่งนํ้านมดิบจากฟาร์มไปที่ศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบทุกวัน	205 (91.5)	19 (8.5)
2. ท่านมีการรวมกลุ่มย่อย ๆ และจัดให้มีอาสาสมัครประจำกลุ่มเพื่อช่วยเหลือในการให้บริการผสมเทียม การฉีดยา แก่เพื่อนสมาชิกเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมด้วยกัน	124 (55.4)	100 (44.6)
3. ท่านมักเข้าร่วมประชุมหรือทำกิจกรรมกลุ่มที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพที่จัดขึ้นโดยสหกรณ์โคนมหรือหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐ เช่น การประชุมสามัญประจำปีของสหกรณ์โคนมงานวันโคนมแห่งชาติ เป็นต้น	216 (96.4)	8 (3.6)
4. ท่านเข้าร่วมกลุ่มกับเพื่อนสมาชิกเกษตรกรฯ เพื่อสร้างอำนาจต่อรองในการประกอบอาชีพ เช่น จัดซื้ออาหารข้นที่ราคาถูกลงได้ มาตรฐานจากผู้จำหน่ายอาหารสัตว์ การให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมนมเพิ่มโควตาในการรับซื้อนํ้านมดิบจากเกษตรกร ฯ โครงการนมโรงเรียนเพื่อแก้ปัญหานมดิบล้นตลาด เป็นต้น	177 (79.0)	47 (21.0)
5. ท่านนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมหรือข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพ ไปพูดคุย แลกเปลี่ยน หรือถ่ายทอดให้กับเพื่อนสมาชิกเกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือเข้าร่วมกิจกรรม	198 (88.4)	26 (11.6)

ตารางที่ 4.32 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในกลุ่มผู้ประกอบการเลี้ยงโคนม	ใช่	ไม่ใช่
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
6. กรณีที่ท่านไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพ ท่านมักสอบถามข้อมูล ความรู้และข่าวสารต่าง ๆ จากเพื่อน สมาชิกเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้นอย่างสม่ำเสมอ	204 (91.1)	20 (8.9)

$\bar{X} = 5.01$ S.D. = 1.12

ผลการศึกษาการปรับตัวด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มผู้ประกอบการเลี้ยงโคนม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ มีการเข้าร่วมประชุมหรือทำกิจกรรมกลุ่มที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพ ที่จัดขึ้นโดยสหกรณ์โคนมหรือหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐ เช่น การประชุมสามัญประจำปีของสหกรณ์โคนม งานวันโคนมแห่งชาติ ร้อยละ 96.4 รองลงมาคือ การรวมกลุ่มกับเพื่อนสมาชิกเกษตรกรที่มีฟาร์มในพื้นที่ใกล้เคียง โดยจัดให้มีรถรับส่งนํ้านมดิบจากฟาร์มไปที่ศูนย์รวบรวม นํ้านมดิบทุกวัน ร้อยละ 91.1 ด้านการนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมหรือข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพ ไปพูดคุยแลกเปลี่ยน หรือถ่ายทอดให้กับเพื่อนสมาชิกเกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือเข้าร่วมกิจกรรม ร้อยละ 88.4 ด้านการเข้าร่วมกลุ่มกับเพื่อนสมาชิกเกษตรกร เพื่อสร้างอำนาจต่อรองในการประกอบอาชีพ เช่น จัดซื้ออาหารชั้นที่ราคาถูกได้มาตรฐานจากผู้จำหน่ายอาหารสัตว์ การให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมนมเพิ่มโควตาในการรับซื้อนํ้านมดิบจากเกษตรกรฯ โครงการนมโรงเรียนเพื่อแก้ปัญหา นมดิบล้นตลาด ร้อยละ 79.0 และด้านการรวมกลุ่มย่อย ๆ และจัดให้มีอาสาสมัครประจำกลุ่มเพื่อช่วยเหลือในการให้บริการผสมเทียม การฉีดยา แก่เพื่อนสมาชิกเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมด้วยกัน ร้อยละ 55.4 (ตารางที่ 4.32)

เมื่อพิจารณาภาพรวมของคำตอบจากแบบสอบถามจำนวน 6 ข้อ ของการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพในด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มผู้ประกอบการเลี้ยงโคนม พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.01 แสดงว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีการปรับตัวในระดับสูง (ตารางที่ 4.32)

ตารางที่ 4.33

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตามระดับการปรับตัว
ด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มผู้ประกอบการเลี้ยงโคนม

ระดับการปรับตัว	ช่วงคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	0.00-2.00	8	3.6
ปานกลาง	2.01-4.00	54	24.1
สูง	4.01-6.00	162	72.3
รวม		224	100.0

เมื่อพิจารณาระดับการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพในด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มผู้ประกอบการเลี้ยงโคนม จำแนกตามร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม พบว่า มีการปรับตัวในระดับต่ำ ร้อยละ 3.6 มีการปรับตัวในระดับปานกลางร้อยละ 24.1 และมีการปรับตัวในระดับสูง ร้อยละ 72.3 (ตารางที่ 4.33)

4. การประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมในอนาคต

ตารางที่ 4.34

จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำแนกตาม
การประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมในอนาคต

การประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม	ใช่	ไม่ใช่
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. การลดต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบเพื่อรองรับการเปิดเขตการค้าเสรี ไม่ทำให้รายได้ของท่านจากการขายน้ำนมดิบ หลังหักค่าใช้จ่าย เพิ่มขึ้น	198 (88.4)	26 (11.6)
2. การจัดการและพัฒนาฟาร์มโคนมตรงตามมาตรฐาน มีผลให้ น้ำนมดิบใน ฟาร์มของท่านมีปริมาณและคุณภาพที่สูงขึ้น	212 (94.6)	12 (5.4)

ตารางที่ 4.34 (ต่อ)

การประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม	ใช่	ไม่ใช่
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
3. การร่วมทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในอาชีพของ กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเพื่อรองรับการเปิดเขตการค้าเสรี มีผลทำให้ท่านสามารถขายนํ้านมดิบแก่กลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมนมได้ในปริมาณที่เพิ่มขึ้น	131 (58.5)	93 (41.5)
4. จากสภาพการณ์ต่าง ๆ เช่น ต้นทุนการผลิตนํ้านมดิบที่สูง ปริมาณการรับซื้อนํ้านมดิบของกลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมนม ราคา นํ้านมดิบที่ขายได้ การไม่ได้รับเงินจากการขายนํ้านมดิบ การได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐ ตลอดจนการนำเข้าเสริมนมผงจากออสเตรเลีย มีผลทำให้มีแนวโน้มเลิกประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมในอนาคต	78 (34.8)	146 (65.2)

ผลการศึกษาด้านการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมในอนาคต พบว่า การจัดการและพัฒนาฟาร์มโคนม มีผลให้นํ้านมดิบในฟาร์มมีปริมาณและคุณภาพที่สูงขึ้น ร้อยละ 94.6 รองลงมา คือ การลดต้นทุนการผลิตนํ้านมดิบเพื่อรองรับการเปิดเขตการค้าเสรี ไม่ทำให้รายได้จากการขายนํ้านมดิบหลังหักค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ร้อยละ 88.4 การร่วมทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในอาชีพของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเพื่อรองรับการเปิดเขตการค้าเสรี มีผลทำให้ท่านสามารถขายนํ้านมดิบแก่กลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมนมได้ในปริมาณที่เพิ่มขึ้น ร้อยละ 58.5 และ จากสภาพการณ์ต่าง ๆ เช่น ต้นทุนการผลิตนํ้านมดิบที่สูง ปริมาณการรับซื้อนํ้านมดิบของกลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมนม ราคานํ้านมดิบที่ขายได้ การไม่ได้รับเงินจากการขายนํ้านมดิบ การได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐ ตลอดจนการนำเข้าเสริมนมผงจากออสเตรเลีย เป็นต้น มีผลทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีแนวโน้มเลิกประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมในอนาคต และ เปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้มากกว่าการเลี้ยงโคนม ร้อยละ 34.8 แต่เกษตรกร ที่เหลือ ร้อยละ 65.2 ไม่เลิกประกอบอาชีพนี้แต่ประกอบอาชีพเสริมอื่น ๆ เพื่อทดแทนรายได้จากการเลี้ยงโคนม (ตารางที่ 4.34)

ส่วนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานการศึกษาเรื่อง “การรับรู้ด้านผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ และการปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมต่อการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ศึกษากรณี : สมาชิกสหกรณ์โคนมกำแพงแสน จำกัด” ได้กำหนดสมมติฐานตามกรอบแนวคิดในการศึกษา ไว้ ดังนี้ คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม ประสบการณ์ การฝึกอบรม ตำแหน่งในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมมีผลต่อการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรี ไทย-ออสเตรเลีย ในด้านความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย และ ด้านความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 10 ส่วนดังต่อไปนี้

1.1 อายุกับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ One-way ANOVA)

1.2 อายุกับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ One-way ANOVA)

1.3 ระดับการศึกษากับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ One-way ANOVA)

1.4 ระดับการศึกษากับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ One-way ANOVA)

1.5 สถานภาพทางสังคมกับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรี ไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ t-test)

1.6 สถานภาพทางสังคมกับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ t-test)

1.7 ประสบการณ์การฝึกอบรมกับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้า เสรีไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ t-test)

1.8 ประสบการณ์การฝึกอบรมกับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรี ไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ t-test)

1.9 ตำแหน่งในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมกับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิด เขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ t-test)

1.10 ตำแหน่งในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมกับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ t-test)

2. ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพ ได้แก่ พื้นที่ถือครอง การลงทุนในอาชีพ จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม ช่องทางการเปิดรับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ รายได้จากการเลี้ยงโคนม มีผลต่อการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ในด้านความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย และด้านความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 10 ส่วนคือ

2.1 พื้นที่ถือครองกับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ One-way ANOVA)

2.2 พื้นที่ถือครองกับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ One-way ANOVA)

2.3 การลงทุนในอาชีพกับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ One-way ANOVA)

2.4 การลงทุนในอาชีพกับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ One-way ANOVA)

2.5 จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมกับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ One-way ANOVA)

2.6 จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ One-way ANOVA)

2.7 ช่องทางการเปิดรับข่าวสารที่เกี่ยวข้องในอาชีพกับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ t-test)

2.8 ช่องทางการเปิดรับข่าวสารที่เกี่ยวข้องในอาชีพกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ t-test)

2.9 รายได้จากการเลี้ยงโคนมกับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ One-way ANOVA)

2.10 รายได้จากการเลี้ยงโคนมกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (สถิติที่ใช้ One-way ANOVA)

3. สรุปภาพรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

4. การรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม (สถิติที่ใช้คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน)

5. ปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและแนวโน้มการประกอบอาชีพในอนาคต
ผลการทดสอบสมมติฐานมีดังนี้คือ

ปัจจัยส่วนบุคคลกับการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

1. อายุกับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.35

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลีย จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	39	4.9487	1.1909
31-50 ปี	145	4.8345	.9281
51 ปี ขึ้นไป	40	4.8500	1.1447
รวม	224	4.8571	1.0143

ตารางที่ 4.36

ค่าความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลีย จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2	.4035	.2018	.1947	.8232 ^{ns}
ภายในกลุ่ม	221	229.0250	1.0363		

NS = not Significant

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี มีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ แต่เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า F-test พบว่า ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ไม่แตกต่างกันตามกลุ่มอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.35 และตารางที่ 4.36)

2. อายุกับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.37

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลีย จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	39	7.1026	.6804
31-50 ปี	145	6.8414	.9623
51 ปี ขึ้นไป	40	6.6750	1.3085
รวม	224	6.8571	.9965

ตารางที่ 4.38

ค่าความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลีย จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2	3.7121	1.8561	1.8840	.1544 ^{ns}
ภายในกลุ่ม	221	217.7165	.9851		

NS = not Significant

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี มีความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ แต่เมื่อนำมาทดสอบ

ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า F-test พบว่า ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ไม่แตกต่างกันตามกลุ่มอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.37 และตารางที่ 4.38)

3. ระดับการศึกษากับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.39

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลีย จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.
ไม่ได้เรียนหนังสือ-ป.4	99	4.7778	1.0057
ป.6/ป.7-ม.3/ม.ศ.3	87	4.9540	1.0445
ม.6/ม.ศ.5-สูงกว่าปริญญาตรี	38	4.8421	.9733
รวม	224	4.8571	1.0143

ตารางที่ 4.40

ค่าความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลีย จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2	1.4487	.7244	.7022	.4966 ^{ns}
ภายในกลุ่ม	221	227.9798	1.0316		

NS = not Significant

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาระหว่าง ป.6/ป.7-ม.3/ม.ศ.3 มีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า F-test พบว่า ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การ

เปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ไม่แตกต่างกันตามระดับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.39 และตารางที่ 4.40)

4. ระดับการศึกษากับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.41

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย
จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.
ไม่ได้เรียนหนังสือ-ป4.	99	6.7374	1.0934
ป.6/ป.7-ม.3/ม.ศ.3	87	6.8276	.9426
ม.6/ม.ศ.5-สูงกว่าปริญญาตรี	38	7.2368	.7510
รวม	224	6.8571	.9965

ตารางที่ 4.42

ค่าความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลีย จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2	6.9746	3.4873	3.5938	.0291*
ภายในกลุ่ม	221	214.4539	.9704		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาระหว่าง ม.6/ม.ศ.5-สูงกว่าปริญญาตรี มีความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ และเมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า F-test พบว่า ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย มีความแตกต่างกันตามระดับการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.41 และตารางที่ 4.42)

ตารางที่ 4.43

เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ (Scheffe .05) ระหว่างระดับการศึกษา
กับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ระดับการศึกษา	ไม่ได้เรียน หนังสือ-ป.4 ($\bar{X} = 6.7374$)	ป.6/ป.7- ม.3/ม.ศ.3 ($\bar{X} = 6.8276$)	ม.6/ม.ศ.5 - สูงกว่า ปริญญาตรี ($\bar{X} = 7.2368$)
ไม่ได้เรียนหนังสือ-ป.4 ($\bar{X} = 6.7374$)	-	.0902	.4994*
ป.6/ป.7-ม.3/ม.ศ.3 ($\bar{X} = 6.8276$)	-	-	.4092
ม.6/ม.ศ.5-สูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{X} = 7.2368$)	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพื่อให้ทราบว่าการศึกษาระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มใดที่แตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ของค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียตามระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีระดับการศึกษาระหว่างชั้น ม.6/ม.ศ.5-สูงกว่าปริญญาตรี มีการรับรู้ในด้านความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียมากกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ไม่ได้เรียนหนังสือและมีระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.43)

5. สถานภาพทางสังคมกับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.44

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลีย จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

สถานภาพทางสังคม	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ไม่เป็นผู้นำชุมชน	165	4.8121	1.045	1.18	.240 ^{ns}
เป็นผู้นำชุมชน	59	4.9831	.919		(P<0.05)

NS = not Significant

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางสังคมโดยการเป็นผู้นำชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นผู้นำชุมชน แต่เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า t-test พบว่า ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ไม่แตกต่างกันตามสถานภาพทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.44)

6. สถานภาพทางสังคมกับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.45

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย
จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

สถานภาพทางสังคม	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ไม่เป็นผู้นำชุมชน	165	6.8424	.987	0.36	.718 ^{ns}
เป็นผู้นำชุมชน	59	6.8983	1.029		(P<0.05)

NS = not Significant

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางสังคมโดยการเป็นผู้นำชุมชน มีความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นผู้นำชุมชน แต่เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า t-test พบว่า ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ไม่แตกต่างกันตามสถานภาพทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.45)

7. ประสบการณ์การฝึกอบรมกับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.46

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย
จำแนกตามประสบการณ์การฝึกอบรม

ประสบการณ์การฝึกอบรม	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ไม่เคย	25	4.4800	1.046	1.99	.048*
เคย	199	4.9045	1.003		(P<0.05)

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การฝึกอบรมมีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์การฝึกอบรม และเมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า t-test พบว่า ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียแตกต่างกันตามประสบการณ์การฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.46)

8. ประสบการณ์การฝึกอบรมกับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.47

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

จำแนกตามประสบการณ์การฝึกอบรม

ประสบการณ์การฝึกอบรม	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ไม่เคย	25	6.5600	1.583	1.04	.310 ^{ns}
เคย	199	6.8945	.896		(P<0.05)

NS = not Significant

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การฝึกอบรมมีความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์การฝึกอบรม แต่เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า t-test พบว่า ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียไม่แตกต่างกันตามประสบการณ์การฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.47)

9. ตำแหน่งในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมกับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.48

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

จำแนกตามตำแหน่งในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม

ตำแหน่งในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
สมาชิกทั่วไป	209	4.8421	1.009	.77	.454 ^{ns}
คณะกรรมการดำเนินการ	15	5.0667	1.100		(P<0.05)

NS = not Significant

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการดำเนินการในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมมีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มที่เป็นสมาชิกทั่วไป แต่เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า t-test พบว่า ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ไม่แตกต่างกันตามตำแหน่งในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.48)

10. ตำแหน่งในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมกับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.49

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย
จำแนกตามตำแหน่งในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม

ตำแหน่งในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
สมาชิกทั่วไป	209	6.833	1.011	1.45	.164 ^{ns}
คณะกรรมการดำเนินการ	15	7.1333	.743		(P<0.05)

NS = not Significant

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการดำเนินการในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมมีความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มที่เป็นสมาชิกทั่วไป แต่เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า t-test พบว่า ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ไม่แตกต่างกันตามตำแหน่งในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.49)

ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพกับการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

1. จำนวนพื้นที่ถือครองกับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.50

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย
จำแนกตามจำนวนพื้นที่ถือครอง

จำนวนพื้นที่ถือครอง	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.
1 ไร่และต่ำกว่า	24	5.1250	.7409
2-10 ไร่	141	4.8227	1.0020
10 ไร่ขึ้นไป	57	4.7895	1.1297
รวม	222	4.8468	1.0130

หมายเหตุ: กลุ่มตัวอย่าง 2 รายไม่สามารถให้ข้อมูลจำนวนพื้นที่ถือครอง

ตารางที่ 4.51

ค่าความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลีย จำแนกตามจำนวนพื้นที่ถือครอง

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	2.1267	1.0634	1.0365	.3564 ^{ns}
ภายในกลุ่ม	219	228.8047	1.0353		

NS = not Significant

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นที่ถือครองจำนวน 1 ไร่และต่ำกว่ามีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า F-test พบว่า ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ของการเปิด

เขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ไม่แตกต่างกันตามจำนวนพื้นที่ถือครอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.50 และตารางที่ 4.51)

2. จำนวนพื้นที่ถือครองกับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.52

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย
จำแนกตามจำนวนพื้นที่ถือครอง

จำนวนพื้นที่ถือครอง	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.
1 ไร่และต่ำกว่า	24	6.8750	.9918
2-10 ไร่	141	6.7447	1.0379
10 ไร่ขึ้นไป	57	7.1579	.7509
รวม	222	6.8649	.9793

หมายเหตุ: กลุ่มตัวอย่าง 2 รายไม่สามารถให้ข้อมูลจำนวนพื้นที่ถือครอง

ตารางที่ 4.53

ค่าความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลีย จำแนกตามจำนวนพื้นที่ถือครอง

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	6.9335	3.4667	3.7033	.0262*
ภายในกลุ่ม	219	205.0125	.9361		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นที่ถือครองจำนวน 10 ไร่ขึ้นไปมีความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ และเมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า F-test พบว่า ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-

ออสเตรเลียแตกต่างกันตามจำนวนพื้นที่ถือครอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.52 และตารางที่ 4.53)

ตารางที่ 4.54
เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ (Scheffe .05) ระหว่างจำนวน
พื้นที่ถือครองกับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขต
การค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

จำนวนพื้นที่ถือครอง	1 ไร่และต่ำกว่า ($\bar{X}$ = 6.8750)	2-10 ไร่ ($\bar{X}$ = 6.7447)	10 ไร่ขึ้นไป ($\bar{X}$ = 7.1579)
1 ไร่และต่ำกว่า ($\bar{X}$ = 6.8750)	-	.0902	.2829
2-10 ไร่ ($\bar{X}$ = 6.7447)	-	-	.4132*
10 ไร่ ขึ้นไป ($\bar{X}$ = 7.1579)	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพื่อให้ทราบว่า จำนวนพื้นที่ถือครองของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มใดที่แตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ของค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียตามจำนวนพื้นที่การถือครอง พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนพื้นที่ถือครอง 10 ไร่ขึ้นไป มีความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียมากกว่ากลุ่มที่มีจำนวนพื้นที่ถือครองระหว่าง 2-10 ไร่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.54)

3. การลงทุนในอาชีพกับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.55

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลีย จำแนกตามการลงทุนในอาชีพ

การลงทุนในอาชีพ	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำกว่าและไม่เกิน 100,000 บาท	82	4.8171	1.0199
100,0001-200,000 บาท	85	4.9059	.9955
200,0001 บาท ขึ้นไป	57	4.8421	1.0486
รวม	224	4.8571	1.0143

ตารางที่ 4.56

ค่าความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลีย จำแนกตามการลงทุนในอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	.3465	.1732	.1671	.8462 ^{ns}
ภายในกลุ่ม	221	229.0821	1.0366		

NS = not Significant

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการลงทุนในอาชีพระหว่าง 100,001-200,000 บาท มีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มอื่น แต่เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า F-test พบว่า ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ไม่แตกต่างกันตามการลงทุนในอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.55 และตารางที่ 4.56)

4. การลงทุนในอาชีพกับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.57

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

จำแนกตามการลงทุนในอาชีพ

การลงทุนในอาชีพ	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำกว่าและไม่เกิน 100,000 บาท	82	7.0244	.8886
100,0001-200,000 บาท	85	6.7176	.9588
200,0001 บาท ขึ้นไป	57	6.8246	1.1668
รวม	224	6.8571	.9965

ตารางที่ 4.58

ค่าความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรี

ไทย-ออสเตรเลีย จำแนกตามการลงทุนในอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	4.0082	2.0041	2.0371	.1328 ^{ns}
ภายในกลุ่ม	221	217.4189	.9838		

NS = not Significant

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการลงทุนในอาชีพต่ำกว่าและไม่เกิน 100,000 บาท มีความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า F-test พบว่า ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ไม่แตกต่างกันตามการลงทุนในอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.57 และตารางที่ 4.58)

5. จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมกับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.59

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย
จำแนกตามจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม

จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.
1-2 คน	125	5.0560	9697
3-4 คน	87	4.6092	1.0041
5 คนขึ้นไป	12	4.5833	1.1645
รวม	224	4.8571	1.0143

ตารางที่ 4.60

ค่าความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลียจำแนกตามจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	11.1913	5.5956	5.6665	.0040*
ภายในกลุ่ม	221	216.8762	.9875		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม 1-2 คน มีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ และเมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า F-test พบว่า ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย แตกต่างกันตามจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.59 และตารางที่ 4.60)

ตารางที่ 4.61

เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ (Scheffe .05) ของค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับ
สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย
จำแนกตามจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม

จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม	1-2 คน ($\bar{X} = 5.0560$)	3-4 คน ($\bar{X} = 4.6092$)	5 คนขึ้นไป ($\bar{X} = 4.7778$)
1-2 คน ($\bar{X} = 5.0560$)	-	.4468*	.4727
3-4 คน ($\bar{X} = 4.6092$)	-	-	.0259
5 คนขึ้นไป ($\bar{X} = 4.5833$)	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพื่อให้ทราบว่า จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มใดที่แตกต่างกัน จึงทำการทดสอบรายคู่ของค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียตามจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม 3-4 คน มีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียมากกว่ากลุ่มที่มีจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม 1-2 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.61)

6. จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมกับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.62

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย
จำแนกตามจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม

จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.
1-2 คน	125	6.8560	1.0294
3-4 คน	87	6.8736	.9860
5 คนขึ้นไป	12	6.7500	.7538
รวม	224	6.8571	1.0143

ตารางที่ 4.63

ค่าความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลีย จำแนกตามจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	.1614	.0807	.0806	.9226 ^{ns}
ภายในกลุ่ม	221	221.2672	1.0012		

NS = not Significant

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม 3-4 คน มีความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า F-test พบว่า ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียไม่แตกต่างกันตามจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.62 และตารางที่ 4.63)

7. ช่องทางการเปิดรับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพกับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย- ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.64

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย
จำแนกตามช่องทางการเปิดรับข่าวสาร

ช่องทางการเปิดรับข่าวสาร	ค่าเฉลี่ยความรู้				t	Sig (2-tailed)
	ไม่เปิดรับ		เปิดรับ			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
วิทยุ	4.8517	1.020	4.9333	.961	.30	.764
โทรทัศน์	4.8519	1.035	4.8710	.966	.13	.900
หนังสือพิมพ์	4.8702	1.011	4.6875	1.078	.69	.489

ตารางที่ 4.64 (ต่อ)

ช่องทางการเปิดรับข่าวสาร	ค่าเฉลี่ยความรู้				t	Sig (2-tailed)
	ไม่เปิดรับ		เปิดรับ			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
หอกระจายข่าว	4.8538	1.022	4.9167	.900	.21	.835
สมาชิกในครอบครัว	4.8838	.988	4.6538	1.198	1.09	.278
เพื่อนบ้านหรือกลุ่มเกษตรกร	5.0125	.974	4.7708	1.029	1.72	.088
ร้านค้าหรือตัวแทนขาย ผลิตภัณฑ์การเกษตร	4.8564	1.014	4.8636	1.037	.03	.975
เอกสารเผยแพร่หรือ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ	4.8743	1.042	4.8070	.934	.43	.667
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	8.8415	.975	4.8662	1.040	.18	.861
เจ้าหน้าที่สหกรณ์โคนม กำแพงแสนจำกัด	4.8971	.949	4.8397	1.044	.39	.698

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการเปิดรับข่าวสารทางวิทยุและหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน มีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า t-test พบว่า ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ไม่มีความแตกต่างกันตามช่องทางการเปิดรับข่าวสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.64)

8. ช่องทางการเปิดรับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพกับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิด
เขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.65

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย
จำแนกตามช่องทางการเปิดรับข่าวสาร

ช่องทางการเปิดรับข่าวสาร	ค่าเฉลี่ยความรู้				t	Sig (2-tailed)
	ไม่เปิดรับ		เปิดรับ			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
วิทยุ	6.8804	.976	6.5333	1.246	1.30	.193
โทรทัศน์	6.8704	.985	6.8226	1.033	.32	.749
หนังสือพิมพ์	6.8702	1.011	6.6875	.793	.71	.481
หอกระจายข่าว	6.8632	1.014	6.7500	.622	.38	.703
สมาชิกในครอบครัว	6.8636	.985	6.8077	1.096	.27	.788
เพื่อนบ้านหรือกลุ่มเกษตรกร	7.0250	.693	6.7639	1.122	2.15	.033*
ร้านค้าหรือตัวแทนขาย ผลิตภัณฑ์การเกษตร	6.8317	1.023	7.0909	.684	1.59	.121
เอกสารเผยแพร่หรือ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ	6.7725	1.057	7.1053	.748	2.59	.011*
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	6.8902	.930	6.8380	1.036	.38	.706
เจ้าหน้าที่สหกรณ์โคนม กำแพงแสนจำกัด	6.8088	1.055	6.8782	.973	.48	.633

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการเปิดรับข่าวสารทางเอกสารเผยแพร่หรือ
สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และทางร้านค้าหรือตัวแทนขายผลิตภัณฑ์การเกษตร มีความรู้เกี่ยวกับผลของ
การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่าง
ของค่าเฉลี่ยด้วยค่า t-test พบว่า ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียมี

ความแตกต่างกันตามช่องทางการเปิดรับข่าวสารทางเอกสารเผยแพร่หรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และ ทางเพื่อนบ้านหรือกลุ่มเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.65)

9. รายได้จากการเลี้ยงโคนมกับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.66

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย
จำแนกตามรายได้จากการเลี้ยงโคนม

รายได้จากการเลี้ยงโคนม	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำกว่าและไม่เกิน 100,000 บาท	80	4.9250	1.1226
100,001-200,000 บาท	80	4.7875	.9769
200,001 บาทขึ้นไป	64	4.8594	.9235
รวม	224	4.8571	1.0143

ตารางที่ 4.67

ค่าความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์
การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย
จำแนกตามรายได้จากการเลี้ยงโคนม

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	4.0226	.4023	.3801	.9544 ^{ns}
ภายในกลุ่ม	221	225.4060	1.0502		

NS = not Significant

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้จากการเลี้ยงโคนมต่ำกว่าและไม่เกิน 100,000 บาท และ 200,001 บาทขึ้นไป มีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า F-test

พบว่า ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ไม่มีความแตกต่างตามรายได้จากการเลี้ยงโคนมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.66 และตารางที่ 4.67)

10. รายได้จากการเลี้ยงโคนมกับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ตารางที่ 4.68

ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย
จำแนกตามรายได้จากการเลี้ยงโคนม

รายได้จากการเลี้ยงโคนม	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.
ต่ำกว่าและไม่เกิน 100,000 บาท	80	6.8750	1.0358
100,001-200,000 บาท	80	6.8125	1.0075
200,001 บาทขึ้นไป	64	6.8906	.9448
รวม	224	6.8571	.9965

ตารางที่ 4.69

ค่าความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลีย จำแนกตามรายได้จากการเลี้ยงโคนม

แหล่งความแปรปรวน	df	Sum of Squares	Mean Squares	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	.2567	.1283	.1282	.8797 ^{ns}
ภายในกลุ่ม	221	221.1719	1.0008		

NS = not Significant

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้จากการเลี้ยงโคนมต่ำกว่าและไม่เกิน 100,000 บาท และ 200,001 บาทขึ้นไป มีความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเฉลี่ยดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่า F-test

พบว่า ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ไม่มีความแตกต่างตาม รายได้จากการเลี้ยงโคนมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 4.68 และตารางที่ 4.69)

สรุปภาพรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 4.70

อิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการรับรู้สถานการณ์
การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ปัจจัยส่วนบุคคล	การรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย	
	ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรี	ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรี
1. อายุ	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล
2. ระดับการศึกษา	ไม่มีอิทธิพล	มีอิทธิพล
3. ประสบการณ์การฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม	มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล
4. ตำแหน่งในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล
5. สถานภาพทางสังคม	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล

สรุปปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย มีดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ตำแหน่งในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม และสถานภาพทางสังคมพบว่า ไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ทั้งด้านสถานการณ์และผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านระดับการศึกษา พบว่า ไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย แต่มีอิทธิพลต่อการรับรู้เกี่ยวผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคลด้านประสบการณ์การฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม พบว่า มีอิทธิพลต่อการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย แต่ไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

2. ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพ

ตารางที่ 4.71

อิทธิพลของปัจจัยด้านการประกอบอาชีพที่มีต่อการรับรู้
สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพ	การรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย	
	ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรี	ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรี
1. พื้นที่ถือครอง	ไม่มีอิทธิพล	มีอิทธิพล
2. การลงทุนในอาชีพ	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล
3. จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม	มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล
4. ช่องทางการเปิดรับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ	ไม่มีอิทธิพล	มีอิทธิพล
5. รายได้จากการเลี้ยงโคนม	ไม่มีอิทธิพล	ไม่มีอิทธิพล

สรุปปัจจัยด้านการประกอบอาชีพที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย มีดังนี้

ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพ ได้แก่ การลงทุนในอาชีพ และรายได้จากการเลี้ยงโคนม พบว่า ไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ทั้งด้านสถานการณ์และผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพ ได้แก่ พื้นที่ถือครองและช่องทางการเปิดรับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ พบว่า ไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย แต่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

ในขณะที่ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพคือ จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม พบว่ามีอิทธิพลต่อการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย แต่ไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียกับการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

ตารางที่ 4.72

สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลียกับการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพ
ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

การรับรู้สถานการณ์ การเปิดเขตการค้าเสรี ไทย-ออสเตรเลีย	การปรับตัวด้านการประกอบอาชีพ		
	การลดต้นทุน การผลิต	การจัดการและ พัฒนาฟาร์มโคนม ตรงตามมาตรฐาน	การมีส่วนร่วม ในเครือข่าย อาชีพ
ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิด เขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย	.1307	.0683	.0378
ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขต การค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย	.2100**	.1783**	.0947

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.72 อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียกับการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ผลการศึกษาพบว่า ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวด้านการลดต้นทุนการผลิต ($r = 0.21$) และการจัดการและพัฒนาฟาร์ม

โคนมตรงตามมาตรฐาน ($r = 0.17$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในระดับต่ำ (สุนีย์ เหมะประสิทธิ์, 2536, น. 303)

ปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและแนวโน้มการประกอบอาชีพในอนาคต

จากข้อคำถามปลายเปิด ซึ่งเป็นการสอบถามความคิดเห็นเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัญหาหรือข้อเสนอนะที่เกี่วข้องในการประกอบอาชีพ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ปัญหาด้านต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบที่เพิ่มขึ้น เช่น อาหารข้นและอาหารหยาบที่มีการขึ้นราคาอย่างต่อเนื่อง ยารักษาโรคสัตว์ ค่าขนส่ง
2. ปัญหาค่าครองชีพและราคาสินค้าอุปโภคบริโภคต่าง ๆ สูงขึ้น แต่ราคารับซื้อน้ำนมดิบหน้าโรงงานยังคงอยู่ที่กิโลกรัมละ 12.50 บาท โดยไม่มีการปรับขึ้นราคามานานกว่า 9 ปี ซึ่งเกษตรกรอยากให้มีการขึ้นราคาอีกอย่างน้อยกิโลกรัมละ 1 บาท
3. ปัญหาการให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการเลี้ยงโค เช่น ควรจัดให้มีนักสัตวบาลหรือสัตวแพทย์เพียงพอกับความต้องการและให้บริการตรงเวลา นอกจากนี้ ควรจัดให้มีบริการผสมเทียมฟรีหรือในราคาถูก การจัดหาน้ำเชื้อสายพันธุ์ดี และแก้ปัญหาการผสมติดยาก

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเกี่ยวกับแนวโน้มการประกอบอาชีพในอนาคต พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมต่อไป เนื่องจากมีทิศทางจิตใจที่เกษตรกรยังคงมีความผูกพันกับแม่โคที่เลี้ยง เพราะเกษตรกรให้ความเห็นว่า การที่ครอบครัวตนมีรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเพราะน้ำนมโค ดังนั้น การคัดทิ้งแม่โคที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขมาด้วยกันจากชีวิตที่เริ่มต้นไม่มีทรัพย์สินสมบัติ จนปัจจุบันมีฐานะดีกว่าเดิม เพียงแค่เหตุผลด้านสุขภาพสัตว์ที่ไม่แข็งแรงหรือให้ปริมาณน้ำนมต่ำกว่าเกณฑ์ ถือว่าเป็นผู้ที่ไม่รู้คุณค่า จึงทำให้เกษตรกรบางรายยังคงเลี้ยงโคนมที่ไม่มีคุณภาพในฟาร์มต่อไป แม้ว่าต้นทุนการผลิตจะสูงขึ้นโดยเฉพาะด้านการขนส่งและอาหารสัตว์ ราคาน้ำนมดิบหน้าโรงงานที่ไม่ปรับขึ้นมาหลายปี ตลอดจนการเพิ่มปริมาณนมผงที่นำเข้าจากต่างประเทศ แต่เนื่องจากเกษตรกรยังมีรายได้ทดแทนจากการประกอบอาชีพเสริมอื่น ๆ นอกเหนือจากการเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพหลัก เช่น อาชีพนอกการเกษตร เลี้ยงสัตว์ปลูกพืชสวน รับจ้างในภาคการเกษตร เป็นต้น ประกอบกับมีการลงทุนในการเลี้ยงโคนมไปมากทั้งทุนทรัพย์ส่วนตัวและการกู้เงิน ถ้าเลิกประกอบอาชีพนี้ก็ยังไม่ทราบว่าจะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอะไร เพราะอายุก็มากขึ้น และในอดีตที่ผ่านมาเคยประกอบอาชีพการเกษตรอื่น ๆ แต่ก็ประสบ

ปัญหาจากสภาพภูมิอากาศที่แห้งแล้ง ผลผลิตที่ได้ไม่แน่นอน และผลตอบแทนที่ได้รับก็ขึ้นอยู่กับราคาตลาด กอปรกับรัฐบาลมีโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม จึงเปลี่ยนมาประกอบอาชีพนี้แทน ซึ่งเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมให้ความเห็นว่า ยังคงต้องการให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตน้ำนมดิบให้ได้ทั้งมาตรฐานและปริมาณที่เพิ่มขึ้น เพื่อแข่งขันกับการนำเข้านมผงจากต่างประเทศ

สำหรับเกษตรกรที่ต้องการเลิกประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม พบว่า ต้องการเปลี่ยนอาชีพไปเลี้ยงโคเนื้อแทน เพราะเห็นว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในบางจังหวัดมีการเปลี่ยนอาชีพไปเลี้ยงโคเนื้อกันบ้างแล้ว ซึ่งสามารถตัดความกังวลกับราคากลางน้ำนมดิบและคุณภาพของน้ำนมดิบได้ ไม่ต้องคอยรีดนมเช้า-เย็นและนำส่งศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบทุกวัน จึงทำให้มีเวลาในการทำกิจกรรมอื่น ๆ มากกว่าการเลี้ยงโคนม เพียงแต่ลงทุนเพิ่มโดยซื้อพันธุ์โคเนื้อเข้าฟาร์ม อีกทั้งวิธีการเลี้ยงและการจัดการฟาร์มโคเนื้อค่อนข้างคล้ายการเลี้ยงโคนม และโคเนื้อที่นิยมในปัจจุบันคือ “พันธุ์กำแพงแสน” ซึ่งเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อยังได้รับการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ทางวิชาการภายใต้โครงการปรับปรุงพันธุ์กรรมและสมรรถภาพการผลิตโคเนื้อกำแพงแสนของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ตลอดจนสามารถส่งขายให้กับสหกรณ์โคเนื้อกำแพงแสนได้ในราคาที่สูงกว่าพ่อค้ารับซื้อคนกลาง ในด้านผลกระทบตลาดโคเนื้อจากการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมต่างให้ความเห็นว่า ไม่คิดว่ามีผลกระทบเพราะตลาดเนื้อโคยังคงเป็นที่ต้องการภายในประเทศ ซึ่งถ้ามีการวางแผนการพัฒนาสายพันธุ์และคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ ก็สามารถแข่งขันกับเนื้อวัวนำเข้าจากต่างประเทศได้

ส่วนที่ 6 การอภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่อง “การรับรู้ด้านผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมต่อการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ศึกษากรณี : สมาชิกสหกรณ์โคนมกำแพงแสน จำกัด” พบข้อมูลที่เป็นประเด็นสำคัญอันนำมาสู่การอภิปรายผล ดังนี้

การรับรู้การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

1. ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

โดยภาพรวมภายหลังที่มีการเปิดเสรีการค้าไทย-ออสเตรเลียในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีการรับรู้ด้านสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียในระดับปานกลาง (ดูตารางที่ 4.24, น. 93-94 และตารางที่ 4.25, น. 95) อธิบายได้ว่า เกษตรกรมีการรับรู้ด้านสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย แต่ระดับความรู้เกี่ยวกับการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียที่เกษตรกรได้รับนั้นยังไม่สมบูรณ์และครบถ้วน อีกทั้งเกษตรกรเองไม่ได้รับการสนใจให้หาข้อมูลเพิ่มเติมในด้านความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเสรีทางการค้า สาเหตุเนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่จบเพียงชั้นระดับประถมศึกษา ขีดความสามารถในการรับข้อมูลจึงมีจำกัด ดังนั้น ความสนใจและการเปิดรับข่าวสารต่าง ๆ เช่น วิชาการ ตลอดจนการสื่อสารข้อมูลให้เกษตรกรมีความสนใจในปัญหาเชิงเศรษฐกิจและสังคมนั้น จึงต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจในปัญหาหรือสถานการณ์อย่างถูกต้องและเป็นจริง กอปรกับรัฐบาลมีการริบเร่งในการลงนามเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ทั้ง ๆ ที่ไม่มีการเตรียมความพร้อม จึงพบว่า เกษตรกรไม่มีการรับรู้ในด้านความรู้ที่เกี่ยวกับมาตรการการรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (ร้อยละ 81.7) และถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีมาตรการปกป้องพิเศษ (Special Safeguards) เพื่อรองรับผลกระทบการเปิดเสรีนำเข้านมผงขาดมันเนยแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมแล้วก็ตาม แต่เนื้อหาของมาตรการรองรับผลกระทบฯ ตลอดจนแนวทางในการปฏิบัติ และวิธีการแก้ปัญหาให้เกษตรกรขาดความชัดเจน ส่งผลให้เกษตรกรไม่เข้าใจในมาตรการรองรับผลกระทบฯ ที่รัฐบาลกำหนดไว้ เพราะขาดการประชาสัมพันธ์หรือการให้ข้อมูลในรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ เกียรติ สิทธิอมร (บรรยาย) ที่กล่าวว่า

ประเทศออสเตรเลียมีการสร้างความเข้าใจกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้ที่ได้รับผลกระทบสามารถเข้าโครงการเพื่อปรับโครงสร้างโดยมีรัฐบาลลงทุนสนับสนุน แต่ของประเทศไทยไม่มีความชัดเจน ไม่มีการพูดถึงการปรับโครงสร้างการผลิต การรับรู้ข้อมูลอยู่ในวงจำกัด การให้ความรู้แก่ภาคธุรกิจ เกษตรกรและประชาชน โดยทั่วไปยังไม่ทั่วถึงและเพียงพอ ในร่าง พ.ร.บ. ฉบับประมาณ 2547/2548 รัฐบาลเสนอตั้งงบประมาณด้านการประชาสัมพันธ์เพียง 26 ล้านบาท โดยมีเป้าหมายจำนวนคนที่มีความเข้าใจเพิ่มขึ้นเพียง 48,580 ราย ซึ่งเมื่อคำนึงถึงจำนวนผู้ประกอบการและเกษตรกรที่มีหลายล้านครัวเรือนทั่วประเทศ จะเห็นได้ชัดว่า

งบประมาณที่ตั้งไว้ ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการเร่งด่วนในการ
ประชาสัมพันธ์ให้ทุกฝ่ายรับทราบได้

และ ณรงค์ชัย อัครเศรณี (บรรยาย) กล่าวว่า การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย
ที่ประเทศไทยลงนาม เป็นการดำเนินงานที่รีบร้อนเกินไป ประชาชนไม่มีส่วนร่วมและความโปร่งใส
มีน้อย ในขณะที่ วรพล พรหมิกบุตร (2547, น. 15) กล่าวว่า เมื่อเริ่มจัดทำข้อตกลงการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลีย มี “เกษตรกรโคนม” ได้รับเชิญให้เข้าร่วมเสนอข้อมูล ความเห็นและความต้องการ
จำนวนน้อยครั้งเมื่อเปรียบเทียบกับตัวแทนจากกลุ่มธุรกิจ นอกจากนี้ กลุ่มองค์การที่เกี่ยวข้องกับ
เกษตรกรและอุตสาหกรรมโคนมไทย ยังขาดรายละเอียดข้อมูลที่ครบถ้วนจากรัฐบาล

จะเห็นได้ว่าถ้าภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เอาใจใส่และให้ความสำคัญแก่อาชีพ
การเลี้ยงโคนม โดยวิธีการเข้าหาและให้ข่าวสารแก่กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเพื่อให้มีการรับรู้
เกี่ยวกับสถานการณ์ของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ในเชิงของผู้ที่ได้รับผลประโยชน์
และผู้ที่ได้รับผลกระทบ ตลอดจนมีมาตรการรองรับผลกระทบที่เหมาะสมและชัดเจน และให้
เกษตรกรมีบทบาทในการเสนอแนะความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลีย จะเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและ
เป็นประโยชน์ในการวางแผนเพื่อพัฒนาอาชีพในอนาคต อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรผู้เลี้ยง
โคนมมีทัศนคติที่ดีต่อการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

2. ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีการรับรู้ผลของการเปิดเขตการค้าเสรี
ไทย-ออสเตรเลียในระดับสูง (ดูตารางที่ 4.26, น. 96 และ ตารางที่ 4.27, น. 98) ในประเด็นที่
สำคัญคือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมต้องมีการปรับตัวในการประกอบอาชีพเพื่อความอยู่รอดและ
แข่งขันกับสินค้านำเข้านมผงขาดมันเนย (ร้อยละ 97.8) การลดต้นทุนการผลิต การจัดการฟาร์มที่
ได้มาตรฐานและการร่วมมือในกลุ่มผู้เลี้ยงโคนม เพื่อสร้างความเข้มแข็งและอำนาจในการต่อรอง
(ร้อยละ 96.9) แต่ในประเด็นที่ว่า ผู้บริโภคจะได้ประโยชน์จากการเปิดเขตการค้าเสรีเพราะได้ซื้อ
นมและผลิตภัณฑ์นมในราคาถูกลง มีเกษตรกรร้อยละ 42.9 ตอบ “ไม่ใช่” (ดูตารางที่ 4.26, น. 96)
ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ตอบ “ไม่ใช่” และให้เหตุผลเพิ่มเติมแก่ผู้ศึกษา
โดยสรุปได้ว่า ผลทางทฤษฎีนั้นผู้บริโภคจะเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์สูงสุด แต่ผลจากการปฏิบัติ
ทั้งเกษตรกรและผู้บริโภคจะไม่ได้รับประโยชน์จากการเปิดเขตการค้าเสรีนี้ และผู้บริโภคอาจต้อง
ซื้อนมและผลิตภัณฑ์นมในราคาที่สูงขึ้น เนื่องจากการกำหนดราคาของนมและผลิตภัณฑ์นมไม่ได้
ขึ้นอยู่กับเปิดเสรีทางการค้าเท่านั้น แต่มีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ

การศึกษาผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี NAFTA ระหว่างเม็กซิโกกับสหรัฐอเมริกาและคานาดา (“ข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับผลกระทบต่อประเทศไทย,” ออนไลน์, 2548) ที่พบว่าภายหลังที่เม็กซิโกมีการลงนามเปิดเขตการค้าเสรีในปี พ.ศ. 2537 ทำให้ข้าวโพดราคาถูกลงจากสหรัฐอเมริกาทะลักเข้ามาในประเทศ ทั้ง ๆ ที่รัฐบาลเม็กซิโกมีการทยอยลดภาษีข้าวโพด และถูกลดลงให้เหลือร้อยละ 0 ในปี พ.ศ. 2551 ก็ตาม แม้ว่าเม็กซิโกจะเป็นแหล่งกำเนิดของพันธุ์ข้าวโพดและชาวเม็กซิกันเองปลูกข้าวโพดเลี้ยงตัวเองมาตลอด แต่ในปัจจุบันเม็กซิโกต้องนำเข้าข้าวโพดจากสหรัฐฯ มากกว่า 6.4 ล้านตัน/ปี และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ชาวเม็กซิกันที่ปลูกข้าวโพดเพื่อการเลี้ยงอาชีพมากกว่าหนึ่งล้านครอบครัว ต้องอพยพแรงงานออกจากภาคเกษตรกรรม นอกจากนี้ การนำเข้าข้าวโพดจากสหรัฐอเมริกา ให้ผู้บริโภคเม็กซิกันซื้อตดิลล่า (Tortillas) ซึ่งเป็นอาหารหลักที่ชาวเม็กซิกันรับประทานกันในราคาถูก ในทางกลับกันราคาตดิลล่ากลับเพิ่มขึ้นถึง 300 เปอร์เซนต์ เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการเปิดเขตการค้าเสรี NAFTA

แม้ว่าในภาพรวมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีในระดับปานกลาง แต่ในทางกลับกันมีการรับรู้ผลของการเปิดเขตการค้าเสรีในระดับสูง อาจเป็นเพราะความรู้ในด้านนี้เกี่ยวข้องกับผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ เนื่องจากอาชีพมีความสำคัญในการดำรงชีวิตและเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดคุณค่า ตอบสนองความต้องการของมนุษย์และยังประโยชน์ต่อผู้อื่น ดังนั้น อาชีพจึงเป็นตัวแปรหนึ่งทางสังคม ที่มีอิทธิพลในการกำหนดความสนใจในการสร้างกระบวนการรับรู้ของผู้รับรู้ (วิภา ประดิษฐ์ผลพานิช, 2545, น. 11-14 และ Klapper J.T. อ้างถึงใน ดารณี ทั้งไพศาล, 2547, น. 13-14) และมีผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีระดับการรับรู้สูงในด้านความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีที่มีต่อการประกอบอาชีพเพื่อความอยู่รอดและสามารถแข่งขันกับสินค้านำเข้าจากประเทศออสเตรเลียได้

3. ปัจจัยส่วนบุคคลกับการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย
สามารถแยกพิจารณาได้ 3 ส่วนคือ

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความรู้ด้านสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีจากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม ประสบการณ์การฝึกอบรม ตำแหน่งในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมที่มีผลต่อการรับรู้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมด้านสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย พบว่า มีเพียงตัวแปรด้านประสบการณ์การฝึกอบรมที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ด้านสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (ดูตารางที่ 4.46, น. 121) โดยเกษตรกรที่มีประสบการณ์การฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพ จะมี

การรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียดีกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเลย ผลการศึกษาสอดคล้องกับทฤษฎีของ ทีเลน และคณะ (Thelen et al., p. 77 อ้างถึงใน นอรอซี จันตุต, 2546, น. 44) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์จะมีอิทธิพลต่อการรับรู้ โดยผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าย่อมมีความสามารถในการรับรู้ได้ดีกว่าและถูกต้องกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อย ดังนั้น การรับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งมาก่อน จะทำให้การรับรู้สิ่งนั้น ๆ เร็วขึ้นและง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจพรณ เอกะสิงห์ และคณะ (2540ก) โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพมาก่อน เมื่อได้รับการฝึกอบรมจะเข้าใจในเนื้อหา กล้าซักถาม และได้ตอบกับวิทยากร ตลอดจนมีการปรึกษาหารือ ให้คำแนะนำและแลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนอื่น ๆ ได้ดีกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ไม่เคยมีประสบการณ์การฝึกอบรม ดังนั้น การที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพหลายครั้งน่าจะเป็นผลจากการได้รับความรู้และข้อมูลใหม่ ๆ จากวิทยากรและกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ประกอบอาชีพเดียวกัน จึงทำให้มีการรับรู้ในด้านความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียดีกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมหรือเข้ารับการฝึกอบรมแต่ไม่บ่อยครั้ง

3.2 ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรี
ผลจากการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยเดียวที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมด้านความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูตารางที่ 4.42, น. 118) โดยเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูง มีการรับรู้ด้านผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียดีกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีการศึกษาน้อย และรังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (อ้างถึงใน อรัญญา ททรัพย์พ่วง, 2542, น. 144) กล่าวว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการรับรู้เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการกระตุ้นให้สมองได้รับรู้และรวบรวมสรรพความรู้และคุณค่าต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การประพฤติ

ดังนั้น ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าน่าจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการรับรู้ดีกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาไม่สูง เนื่องจากการรับรู้ด้านความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเป็นการรับรู้ที่เกี่ยวข้องต่อการประกอบอาชีพ ดังนั้น ระดับการศึกษาจึงมีอิทธิพลต่อการรับรู้ด้านนี้ อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า จะเป็นผู้ที่มีวิจรรณญาณไตร่ตรองและได้รับการฝึกฝนให้มีความสามารถในการแยกแยะปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งถ้าไม่มีความรู้ในเรื่องที่ตนสนใจก็จะพยายามแสวงหาความรู้เพื่อนำมาตอบสนอง ตลอดจนมีความกระตือรือร้นในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตนและอาชีพมากกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยง

โคนมที่มีระดับการศึกษาไม่สูง อีกทั้งยังสามารถใช้ความรู้ที่ได้เรียนมาก่อนให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพได้ ดังนั้น เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจึงมีการรับรู้ดีกว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีระดับการศึกษาไม่สูง และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับการรับรู้ด้านผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย พบว่า เกษตรกรที่จบระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไป (ดูตารางที่ 4.36, น. 115) มีระดับการรับรู้ด้านผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียมากกว่าเกษตรกรที่จบการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุญธรรม คำพอ (2520) ที่พบว่า เกษตรกรที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นผู้ที่มีการรับรู้ข่าวสารและยอมรับนวัตกรรมการเกษตรมากกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งต่างจากงานวิจัยของ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (2536) ที่พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้และความสนใจในข่าวสารการเกษตรของเกษตรกร

นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีประสบการณ์การฝึกอบรมแตกต่างกันมีการรับรู้ด้านความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะหลักสูตรการฝึกอบรมที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมนั้น ส่วนมากเป็นการให้ความรู้แก่เกษตรกรในการเริ่มประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมหรือเป็นการถ่ายทอดความรู้ทางเทคนิคและวิทยาการใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการและพัฒนาฟาร์ม และการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิตให้น่ามติดมากกว่าเป็นการจัดฝึกอบรมให้เกษตรกรมีความรู้ในด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในระดับมหภาค

3.3 ปัจจัยส่วนบุคคลที่ไม่มีผลต่อความรู้ด้านสถานการณ์และผลของการเปิดเขตการค้าเสรี จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรด้านอายุ ตำแหน่งในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมและสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกัน มีผลต่อการรับรู้ทั้งด้านสถานการณ์และผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการตรวจสอบประวัติการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกรที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่อำเภอกำแพงแสนเคยประกอบอาชีพอื่นมาก่อน เช่น ทำไร่อ้อย ปลูกข้าว แต่เนื่องจากประสบปัญหาด้านภัยแล้ง ราคาผลผลิตตกต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบผลตอบแทนในการเลี้ยงโคนมกับการปลูกพืชเกษตรอื่นพบว่า มีมากกว่า กอปรกับในปี 2537-2538 รัฐบาลมีโครงการปรับโครงสร้างระบบการผลิตการเกษตร (คปร.) ซึ่งเป็นการลดพื้นที่เพาะปลูกที่ไม่เหมาะสมมาสู่อาชีพการเลี้ยงโคนม มีผลให้เกษตรกรเปลี่ยนอาชีพมาเลี้ยงโคนมมากขึ้น ดังนั้น เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่เป็นสมาชิกจึงมี

ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 5-10 ปี (ดูตารางที่ 4.4, น. 80) และเมื่อพิจารณาการเริ่มต้นเลี้ยงโคนมพบว่าอยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี (ดูตารางที่ 4.1, น. 77) เนื่องจากรายได้จากการเลี้ยงโคนมเป็นรายได้ที่มีการกำหนดราคารับซื้อน้ำนมดิบที่แน่นอน ทำให้ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา มีผู้เลี้ยงโคนมเพิ่มขึ้นรวมถึงผู้ที่เริ่มประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพแรก จึงเป็นผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในที่มีช่วงอายุแตกต่างกันมีการรับรู้ด้านสถานการณ์และผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียไม่แตกต่างกัน

ในทำนองเดียวกัน การที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีสถานภาพทางสังคมแตกต่างกัน เช่น มีตำแหน่งเป็น อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน เป็นต้น มีการรับรู้ด้านสถานการณ์และผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อาจเป็นเพราะเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีสถานภาพทางสังคมส่วนใหญ่มีตำแหน่งที่เกี่ยวข้องเฉพาะกับชุมชนในเขตตำบลหรือหมู่บ้านของตน โดยเป็นคนกลางในการทำหน้าที่ชี้แจง เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารระหว่างภาครัฐกับประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ แต่เนื่องจากสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย เป็นสถานการณ์ที่เป็นข้อมูลเชิงลึก มีประเด็นและรายละเอียดที่ค่อนข้างซับซ้อน เข้าใจยาก อีกทั้งเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาไม่สูง จึงทำให้มีขีดความสามารถในการรับรู้ข้อมูลอย่างจำกัด นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีการสื่อสารข้อมูลในเชิงนโยบายเท่านั้น แต่ไม่มีการสื่อสารข้อมูลสู่ระดับชุมชนที่มีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมกลุ่มเป้าหมาย เป็นผลให้เกษตรกรที่มีสถานภาพทางสังคมไม่ได้รับรู้ข้อมูลหรือข่าวสารต่าง ๆ ที่ถูกต้องและชัดเจนจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (2536) ที่พบว่า เกษตรกรที่มีสถานภาพทางสังคมโดยมีตำแหน่งในชุมชน มีระดับการรับรู้ข่าวสารการเกษตรมากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีตำแหน่งในชุมชน

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีตำแหน่งในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมมีการรับรู้ด้านสถานการณ์และผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ไม่แตกต่างกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ไม่มีตำแหน่งในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผลการศึกษาไม่เป็นไปตามที่ผู้ศึกษาคาดหวังไว้ เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารสหกรณ์โคนม น่าจะเป็นผู้ที่มีการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีได้ดีกว่าเกษตรกร ที่ไม่มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารในสหกรณ์โคนม จากข้อเท็จจริงพบว่า เกษตรกรที่มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารของสหกรณ์โคนม กำแพงแสน จำกัด เป็นผู้ที่มีบทบาทเหนือกว่าสมาชิกอื่น ๆ และเป็นศูนย์กลางในการรวมกลุ่มกับสมาชิกสหกรณ์โคนมอื่น ๆ และผู้ประกอบการเลี้ยงโคนมรายย่อยทั่วประเทศในการยื่นข้อเรียกร้อง

ต่อรัฐบาลเกี่ยวกับผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ตลอดจนเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและการให้ความช่วยเหลือเกษตรกร นอกจากนี้ ยังเป็นผู้ที่มีความสามารถในการชักนำสมาชิกคนอื่นในสหกรณ์โคนมกำแพงแสน ให้มีความรู้และความคิดเห็นคล้ายตาม โดยจัดให้มีการประชุมทุกเดือนเพื่อให้เจ้าหน้าที่สหกรณ์โคนมและเกษตรกรที่เป็นผู้บริหารรายอื่น ๆ ได้รับข้อมูลความรู้และข่าวสารเพิ่มเติม สำหรับเกษตรกรที่ไม่มีตำแหน่งบริหารในสหกรณ์โคนมนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของสหกรณ์โคนม จะเป็นคนกลางในการทำหน้าที่สื่อสารข้อมูลและความรู้ต่าง ๆ ทั้งในด้านความรู้ในการประกอบอาชีพและข้อมูลทั่วไป ตลอดจนสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย โดยทางเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกเกษตรกร มีการรับรู้สถานการณ์จากการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียและผลกระทบต่ออาชีพการเลี้ยงโคนมอย่างทั่วถึง

4. ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพกับการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย สามารถแยกพิจารณาได้ 3 ส่วนคือ

4.1 ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพที่มีผลต่อความรู้ด้านสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย จากการศึกษาปัจจัยด้านการประกอบอาชีพ ได้แก่ จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม พื้นที่ถือครอง การลงทุนในอาชีพ ช่องทางการเปิดรับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพและรายได้จากการเลี้ยงโคนม มีผลต่อการรับรู้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมด้านความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย พบว่า ตัวแปรด้านจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม เป็นตัวแปรเดียวที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (ดูตารางที่ 4.71, น. 137) ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมมากกว่า จะมีความรู้ด้านสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีดีกว่าเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมน้อยกว่า อาจเป็นเพราะแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครอบครัวมีจำนวนเฉลี่ย 1-2 คน (ดูตารางที่ 4.17, น. 89) และมีจำนวนโคนมที่เลี้ยงประมาณ 11-20 ตัว (ดูตารางที่ 4.15, น. 87-88) จึงต้องช่วยเหลือกันภายในครอบครัว ระหว่างสามี-ภรรยาโดยไม่มีแรงงานจ้าง (ดูตารางที่ 4.19, น. 90) จากการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรยังมีภาระหน้าที่อื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบ เช่น การรับ-ส่งลูกไปโรงเรียน กิจกรรมงานบ้านที่ต้องทำเป็นประจำทุกวันและใช้เวลามาก การประกอบอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ฯลฯ จึงทำให้การเข้าชุมชนหรืออำเภอเพื่อไปติดต่อธุระหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจึงไม่บ่อยครั้งในแต่ละเดือน ผลการศึกษาของ เบญจพรณ เอกะสิงห์ และคณะ (2540ข, น. 47-48) พบว่า จำนวนแรงงานที่เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่เป็น

การช่วยกันเลี้ยงระหว่างสามี-ภรรยา รองลงมา คือสามี-ภรรยา-บุตร ซึ่งถ้าไม่มีการช่วยเหลืออย่างจริงจังแล้วก็ยากที่จะประสบผลสำเร็จ เพราะลักษณะการเลี้ยงโคนมจะต้องทำเป็นประจำเช้า-เย็น ทุกวัน โดยไม่มีวันหยุดและใช้เวลาในแต่ละวันค่อนข้างมาก ทั้งในด้านการให้อาหารโค ดูแลทำความสะอาดโคและคอก การส่งนม ตลอดจนการทำการแปรงหญ้าหรือหาอาหารหยาบอื่น ๆ ให้โค และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับการรับรู้ด้านความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (ดูตารางที่ 4.56, น. 127) พบว่า เกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม 3-4 คน มีระดับการรับรู้ด้านสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย มากกว่าเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม 1-2 คน เนื่องจากจำนวนแรงงานที่มากกว่า 2 คน ในฟาร์ม สามารถหมุนเวียนและแบ่งงานกันได้ ในขณะที่คนใดคนหนึ่งเจ็บป่วยหรือมีธุระรีบด่วน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lakshiminarayana (อ้างถึงใน อติชาติ สามนคร, 2535, น. 14) ที่พบว่า การที่เกษตรกรมีเวลาในการเดินทางออกไปนอกถิ่นฐานและหาความรู้จากสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร จะทำให้เกษตรกรมีการยอมรับนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการเลี้ยงโคนม เนื่องจากข้อจำกัดด้านจำนวนแรงงานของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือนระหว่างสามีและภรรยาเท่านั้น ทำให้เกษตรกรไม่สามารถเดินทางออกนอกพื้นที่เพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือเข้ารับการฝึกอบรมได้บ่อยครั้ง เหมือนกลุ่มเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมเฉลี่ย 3-4 คน (ดูตารางที่ 4.59, น. 129) เป็นผลให้กลุ่มเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมเฉลี่ย 1-2 คน มีการรับรู้ด้านสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย น้อยกว่า

4.2 ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพที่มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย พื้นที่ถือครอง เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีพื้นที่ถือครองมากจะมีการรับรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย มากกว่าผู้ที่มีจำนวนพื้นที่ถือครองน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อติชาติ สามนคร (2535) ที่พบว่า การถือครองที่ดินของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเพชรบุรี มีผลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงโคนม และการศึกษาของ สิทธิชัย แก้วสุวรรณ (2544, น. 68) พบว่า จำนวนพื้นที่ถือครองมีความสัมพันธ์กับความรู้ในการเลี้ยงโคนม โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีจำนวนพื้นที่ถือครองมากจะมีความรู้ในการเลี้ยงโคนมมาก ซึ่งเป็นความรู้ทางวิชาการที่เกษตรกรควรทราบเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ เช่น พันธุ์และการคัดเลือกพันธุ์ อาหารและการให้อาหาร โรงเรือนสำหรับโคนม การรีดนมและการจัดการน้ำนม โรคและการป้องกันโรค เมื่อ

วิเคราะห์ความแตกต่างของระดับการรับรู้ด้านความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (ดูตารางที่ 4.54, น. 126) พบว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครอง 10 ไร่ขึ้นไป มีระดับการรับรู้ด้านความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียมากกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครอง 2-10 ไร่ อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองมากย่อมมีการลงทุนในอาชีพมากกว่า ทั้งในด้านจำนวนโรงเรือน จำนวนโคนม หรือแม้แต่การมีแรงงานจ้าง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมผู้เป็นเจ้าของ ต้องมีความตระหนักและตื่นตัวในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมโดยเฉพาะความรู้ที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการประกอบอาชีพ

นอกจากนี้ การศึกษาตัวแปรด้านช่องทางการเปิดรับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ พบว่า มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีการเปิดรับข่าวสารจากทางเพื่อนบ้านหรือกลุ่มเกษตรกร และทางเอกสารเผยแพร่หรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โดยเกษตรกรมีการรับรู้ด้านความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียดีกว่าเกษตรกรฯ ที่มีการเปิดรับข่าวสารโดยช่องทางอื่น (ดูตารางที่ 4.65, น. 133) ซึ่งสอดคล้องกับสถิติชัย แก้วสุวรรณ (2544) ที่พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมอำเภอกำแพงแสนมีการติดต่อกับเพื่อนบ้านมากกว่ากลุ่มเจ้าหน้าที่อื่น ๆ โดยเฉลี่ย 21-40 ครั้ง/ปี แต่ในด้านการเปิดรับข่าวสารด้านโคนมจากสื่อ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการอ่านเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ เฉลี่ย 1-3 ครั้ง/ปี และ อติชาติ สามนคร (2535) กล่าวว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม จะติดต่อเพื่อนบ้านมากกว่าติดต่อกับเจ้าหน้าที่สหกรณ์ฯ จึงทำให้การรับรู้ข่าวสารด้านการเลี้ยงโคนมมีน้อย

เนื่องจากลักษณะสังคมของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเป็นสังคมชนบท มีการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนและฟาร์มโคนมที่ใกล้กันมาก และการเลี้ยงโคนมนั้นเป็นงานที่ค่อนข้างละเอียดและต้องใช้ความรู้ทางวิชาการต่าง ๆ พอสมควร เกษตรกรจึงต้องมีการติดต่อแลกเปลี่ยนความรู้และข่าวสารกันอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การใช้เวลาในการพบปะพูดคุยสังสรรค์กับกลุ่มเพื่อนบ้านที่เลี้ยงโคนมด้วยกันเพื่อแลกเปลี่ยนและรับรู้ข่าวสารในการประกอบอาชีพ จึงมีมากกว่าการใช้เวลาเดินทางออกไปนอกพื้นที่เพื่อหาความรู้หรือเข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เมื่อพิจารณาแหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร หรือความรู้ที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม (ดูตารางที่ 4.21, น. 91) พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สหกรณ์โคนมมากที่สุด (ร้อยละ 69.6) โดยทางสิ่งพิมพ์ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้มาส่งนมที่ศูนย์รับน้ำนมดิบด้วยตนเอง ดังนั้น การส่งข่าวสารต่าง ๆ ถึงเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม เช่น ปริมาณน้ำนมดิบที่ส่งในแต่ละวัน การเข้ารับฝึกอบรม การเข้าประชุมสามัญประจำปี ตลอดจน

ข่าวสารอื่น ๆ นั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ ของสหกรณ์โคนม จะใช้เอกสารเผยแพร่หรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ใส่ไปในถังนมตามหมายเลขของเกษตรกรสมาชิก เมื่อมีการนำนมดิบมาส่งที่ศูนย์รวบรวม นมดิบ ดังนั้น เอกสารเผยแพร่หรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมได้รับจากเจ้าหน้าที่ สหกรณ์โคนมฯ อาจเป็นผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีการรับรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้า เสรีไทย-ออสเตรเลียดีกว่าการเปิดรับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพโดยช่องทางอื่น

4.3 ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพที่ไม่มีผลต่อการรับรู้ทั้งด้านสถานการณ์และผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรด้านการลงทุนในอาชีพ และรายได้จากการเลี้ยงโคนมที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ด้านสถานการณ์และผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สามารถแยกอธิบายได้ดังนี้

การลงทุนในอาชีพ

ค่าใช้จ่ายหลักเมื่อเริ่มต้นประกอบอาชีพจะต้องมีพื้นที่สำหรับสร้างโรงเรือน และบ่อน้ำ จัดซื้อพันธุ์โคนม ตลอดจนที่ดินสำหรับทำแปลงหญ้าในสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวน โค จากข้อมูลการลงทุนเริ่มต้นประกอบอาชีพของเกษตรกรพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้เงินลงทุนเพื่อเริ่มประกอบอาชีพเฉลี่ยประมาณ 100,000-200,000 บาท สำหรับการเริ่มต้นอาชีพ (ดูตารางที่ 4.14, น. 87) ตั้งแต่เริ่มมีการจัดตั้งสหกรณ์โคนมในปี พ.ศ. 2531 ซึ่งสอดคล้องกับ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (อ้างถึงใน สุเมธ ประทุมวรรณ และธรรมบุญทองประไพ, 2531, น. 14) ที่ระบุถึงเงินที่ใช้ลงทุนเริ่มต้นเพื่อเลี้ยงโคนมอย่างน้อย 5 ตัว ในช่วงปี 2528-2529 เฉลี่ยประมาณ 160,000-190,000 บาท เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเอง ทำให้เงินลงทุนเริ่มต้นเพื่อเลี้ยงโคนมต่ำกว่าเกณฑ์ แต่มีเกษตรกรจำนวนหนึ่งที่ใช้เงินลงทุนเพื่อเริ่มต้นอาชีพไม่เกิน 100,000 บาท ในช่วงปี 2537-2539 เพราะได้รับแจกพันธุ์โคนม โดยรัฐบาลมีนโยบายการลดพื้นที่การเพาะปลูกที่ไม่เหมาะสมและสนับสนุนให้เกษตรกรปรับอาชีพสู่การเลี้ยงโคนม อีกทั้งให้การส่งเสริมค้ำชวักต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาความรู้ ตลอดจนทักษะในการประกอบอาชีพให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นผลให้เกษตรกรที่มีการลงทุนเริ่มต้นในอาชีพแตกต่างกัน มีการรับรู้ด้านสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไม่แตกต่างกัน

รายได้จากการเลี้ยงโคนม

แม้ว่าผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย จะทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมต้องประสบกับปัญหาภาวะน้ำนมดิบล้นตลาด เนื่องจากไม่มีผู้รับซื้อน้ำนมดิบ ซึ่งหลังจากการเปิดเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้แล้วเป็นเวลา 1 ปีแล้วก็ตาม แต่สหกรณ์โคนมฯ ยังคงรับซื้อน้ำนมดิบจากเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ได้จำกัดปริมาณน้ำนมดิบที่เกษตรกรรายย่อยแต่ละ

รายนามจำหน่าย และเนื่องจากรายได้จากการขายน้ำมันดิบให้กับสหกรณ์โคนมฯ ยังคงเป็น รายได้ที่สม่ำเสมอ จึงเป็นผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีรายได้จากการเลี้ยงโคนมแตกต่างกันมี การรับรู้ด้านสถานการณ์และผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ผลการศึกษาสอดคล้องกับ อर्थ พิศาลวานิช ("FTA Warning ระบบฐานข้อมูล วิเคราะห์," ออนไลน์, 2549) ที่กล่าวถึงสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียว่า อัตราภาษีของการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมและโคเนื้อระหว่างไทยกับออสเตรเลียเป็นอัตราภาษีที่ ค่อย ๆ ลดลงเป็น 0 ในอีก 20 ปีข้างหน้า ซึ่งในปัจจุบันมีการเริ่มทยอยลดลงแล้ว แต่การนำเข้า อาจจะยังไม่เห็นภาพชัดเจนเหมือนในอีก 5-10 ปีข้างหน้า ซึ่งจะมีการนำเข้าเยอะกว่านี้มาก และ ผู้ศึกษาคาดว่า ในอีก 5-10 ปีข้างหน้า เมื่อมีการนำเข้าเสริมและผลิตภัณฑ์นมเพิ่มมากขึ้น กลุ่มผู้ประกอบการแปรรูปอุตสาหกรรมนมจะลดปริมาณการรับซื้อน้ำมันดิบจากเกษตรกร และ เปลี่ยนมาใช้นมผงนำเข้าแทนเพื่อลดต้นทุนการผลิต ส่งผลให้สหกรณ์โคนม จำหน่ายน้ำมันดิบ ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการแปรรูปอุตสาหกรรมนมยากขึ้น และเป็นผลให้สหกรณ์โคนม ต้องลด ปริมาณการรับซื้อน้ำมันดิบจากเกษตรกรสมาชิกตามไปด้วย ซึ่งถ้าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมต้อง สูญเสียอาชีพในอนาคต และรัฐบาลยังไม่มีมาตรการรองรับผลกระทบที่เหมาะสม จะทำให้ ประเทศไทยต้องพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบนมผงจากต่างประเทศเป็นหลัก ทำให้ประเทศ ออสเตรเลียสามารถขยอโอกาสปรับราคาขายสูงขึ้นได้ในอนาคต ("สรุปงานสัมมนา FPRI-FTA SEMINAR SERIES 1," ออนไลน์, 2547)

เมื่อพิจารณารายได้จากการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร พบว่า รายได้ที่ได้รับในปี พ.ศ. 2548 น้อยกว่ารายได้ในปี พ.ศ. 2547 แต่มีเกษตรกรบางกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้นสาเหตุเนื่องจาก มีการซื้อโคนมเข้าฟาร์มเพิ่ม (ดูตารางที่ 4.23, น. 93) ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบเฉพาะรายได้รวม โดยไม่หักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ลงทุนเพิ่ม เป็นผลให้มีรายได้มากกว่าในปี พ.ศ. 2547 และจากการ สัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า รายได้เฉลี่ยจากการเลี้ยงโคนมลดลงทุกปี เมื่อ เปรียบเทียบกับรายได้ในปีที่ผ่านมา สาเหตุมาจากราคากลางน้ำมันดิบที่ไม่ได้ปรับขึ้นเป็นเวลา กว่า 9 ปี ในขณะที่ต้นทุนการผลิตน้ำมันดิบต่าง ๆ มีการปรับเพิ่มขึ้นตลอดเวลา

การปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

จากผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า ภายหลังจากที่มีการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียเป็นระยะเวลามากกว่า 1 ปี เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่มีการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพในระดับสูง โดยสามารถแยกพิจารณาในแต่ละด้านได้ ดังนี้

1. ด้านการลดต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบ

ผลการศึกษาพบว่า สิ่งที่เกษตรกรสามารถควบคุมและลดต้นทุนการผลิตได้ดี คือ ด้านการวางแผนและจัดการแปลงหญ้าที่ใช้เลี้ยงโคนม การคัดเลือกแม่โคนมที่ให้ผลผลิตต่ำและมีปัญหาด้านสุขภาพออกจากฟาร์ม ตลอดจนการขอรับคำปรึกษาและความช่วยเหลือด้านการจัดการฟาร์มจากนักสัตวบาล หรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพราะเป็นสิ่งที่เกษตรกรสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องอาศัยความรู้ด้านวิชาการขั้นสูงหรือเทคโนโลยีที่ซับซ้อนเข้าช่วย แต่การตั้งเป้าว่าโคนมแต่ละตัวในฟาร์มต้องสามารถให้น้ำนมดิบได้อย่างน้อย 4,500 กิโลกรัมต่อท้อง หรืออัตราการผสมเทียมติดของแม่โคในฟาร์มควรอยู่ที่ร้อยละ 20 ถึง 50 นั้น เกษตรกรส่วนใหญ่ต่างให้ความเห็นว่า ค่อนข้างปฏิบัติได้ยาก เพราะเป็นการลดต้นทุนที่ต้องอาศัยปัจจัยด้านเทคโนโลยีการผลิตอื่น ๆ เข้าช่วย เช่น พันธุ์โคนมที่ให้ปริมาณน้ำนมสูง การพัฒนาสูตรอาหารสัตว์เพื่อลดต้นทุนและได้คุณภาพ มาตรฐานน้ำเชื้อที่ใช้ในการผสมพันธุ์ เป็นต้น นอกจากนี้ ต้นทุนด้านการขนส่งที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งที่เกษตรกรไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งสอดคล้องกับ เกลิมชัย เด็กขม และ นภดล ตันวิเชียร (2531, น. 14) และราชัย ชูศิลป์กุล (สัมภาษณ์) ที่กล่าวว่า เกษตรกรไทยไม่สามารถลดต้นทุนการเลี้ยงโคนมได้ เพราะต้นทุนด้านอาหารของผู้เลี้ยงโคนมไทยต้องใช้ทั้งอาหารข้นและอาหารหยาบและอาหารข้นเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงที่สุด เนื่องจากหญ้าซึ่งเป็นอาหารหยาบนั้นมีคุณภาพต่ำ ขณะที่การเลี้ยงโคนมในต่างประเทศ เช่น ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ใช้อาหารหยาบเพียงอย่างเดียว และสอดคล้องกับการวิจัยของ จรัญ จันทลักษณ์ (2538) ที่ระบุว่า ต้นทุนการเลี้ยงโคนมประมาณ ร้อยละ 60-70 เป็นค่าอาหารสัตว์ การหาแนวทางเพื่อปรับปรุงเกี่ยวกับอาหารและการให้อาหารโคนมจะช่วยลดต้นทุนการผลิตน้ำนมได้ ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าหาวิธีการที่ทำให้ปัจจัยด้านพันธุ์โคนม เทคนิคการเลี้ยงและการจัดการฟาร์ม การควบคุมโรคในโค ให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพดีขึ้นกว่าเดิม จะเป็นการเพิ่มรายได้ในการเลี้ยงโคนมให้กับเกษตรกร

2. ด้านการจัดการและพัฒนาฟาร์มโคนมตรงตามมาตรฐาน เมื่อพิจารณาปัจจัยแต่ละด้านสามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 องค์ประกอบของฟาร์ม ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีคะแนนการปรับตัวด้านองค์ประกอบของฟาร์มในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านสถานที่ตั้งฟาร์มและระยะทางจากฟาร์มมาถึงศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบ อาจเป็นเพราะกรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดินของเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่เฉลี่ย 2-10 ไร่ (ดูตารางที่ 4.10, น. 84) และจากการสำรวจลักษณะแหล่งที่ตั้งของฟาร์มโคนมของเกษตรกรพบว่าอยู่ใกล้เคียงกันมาก เป็นสาเหตุให้สภาพพื้นที่ฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่อยู่ในแหล่งชุมชนและใกล้แหล่งน้ำสาธารณะ และร้อยละ 42.4 ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีระยะทางจากฟาร์มมาถึงศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบมากกว่า 20 กิโลเมตร เพราะเกษตรกรสมาชิกบางรายมีพื้นที่การเลี้ยงโคนมอยู่ในเขตจังหวัดอื่น เช่น กาญจนบุรีหรือสุพรรณบุรี และการที่เกษตรกรต้องใช้เวลาในการขนส่งนํ้านมมาที่ศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบ จึงมีผลต่อคุณภาพนํ้านมดิบเนื่องจากความร้อนและจุลินทรีย์ในอากาศ ทำให้เกษตรกรถูกตัดราคานํ้านมดิบเพราะไม่ได้คุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ในด้านองค์ประกอบของฟาร์มจัดเป็นปัจจัยที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมไม่สามารถปรับตัวได้ตามสถานการณ์ที่เป็นจริง เนื่องจากข้อจำกัดด้านพื้นที่ฟาร์มและการถือครองที่ดิน

2.2 การจัดการโรงเรือน ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีการปรับตัวด้านการจัดการโรงเรือนมาก โดยมีการเตรียมอาหารและนํ้าให้พอเพียงกับจำนวนโคที่เลี้ยง ทำความสะอาดพื้นโรงเรือน รางนํ้าและรางอาหารและเก็บกวาดมูลโคหรือเศษอาหารเน่าอย่างสม่ำเสมอ ใช้ภาชนะและอุปกรณ์ในการเก็บนํ้านมดิบที่เป็นโลหะไร้สนิมและไม่มีรอยต่อของตะเข็บตลอดจนหลังคาโรงเรือนยกสูงโปร่ง อากาศถ่ายเทได้และสามารถป้องกันความร้อนและกันฝนได้จากการสังเกตลักษณะโรงเรือนของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการลดความร้อนให้กับโรงเรือนโดยการติดหัวสปริงเกอร์พ่นน้ำไว้บนหลังคาในช่วงฤดูร้อนหรือในช่วงบ่ายที่อากาศร้อนจัด เพื่อไม่ให้โคเกิดความเครียดซึ่งจะมีผลต่อการเป็นลัดและปริมาณนํ้านมดิบที่รีดได้

2.3 การจัดการด้านบุคลากร ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรฯ มีการปรับตัวด้านการจัดการด้านบุคลากรในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม ร้อยละ 53.6 ไม่มีสัดส่วนด้านแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม 1:20 ตามมาตรฐานกรมปศุสัตว์ อาจเป็นเพราะเกษตรกรฯ กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีฟาร์มที่มีจำนวนโคนมไม่เกิน 20 ตัว และแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมเฉลี่ยอย่างน้อย 2 คน เพราะแรงงานเพียงคนเดียวไม่สามารถที่จะดูแลจัดการฟาร์มโคนมได้

อย่างทั่วถึง รวมถึงการขนส่งน้ำนมดิบ จัดหาอาหารหยาบและจัดการแปลงหญ้า ตลอดจนการติดต่อกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพ และกรณีที่คนใดคนหนึ่งป่วยหรือติดธุระจะต้องมีแรงงานที่สามารถทำงานแทนได้ เพราะธรรมชาติของแม่โคนมจะผลิตน้ำนมอย่างต่อเนื่องโดยไม่มีวันหยุด ถ้าไม่ได้รีดนมแม่โคทุกวันจะทำให้เกิดอาการเต้านักเสบ ดังนั้น แรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมจึงต้องมีอย่างน้อย 2 คน แม้ว่าจะมีจำนวนโคนมในฟาร์มไม่ถึง 20 ตัว ด้านการตรวจสุขภาพประจำปีของแรงงาน พบว่า แรงงานหรือผู้ที่ทำงานในฟาร์ม ร้อยละ 21.4 ไม่ได้รับการตรวจสุขภาพซึ่งทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่าแรงงานนั้นมีสุขภาพดี มีโรคติดต่อหรือไม่ เพราะจะมีผลต่อการรีดนมและด้านสุขอนามัยของน้ำนมดิบ

2.4 ระบบการบันทึกข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรฯ มีการปรับตัวด้านระบบการบันทึกข้อมูลในระดับสูง โดยเฉพาะการบันทึกสุขภาพสัตว์ บัตรประจำตัวโค บันทึกระบบการสืบพันธุ์ การใช้ยาสัตว์และการให้นม (ร้อยละ 92.9) แต่เมื่อแยกพิจารณาในด้านการบันทึกการจัดการอาหารสัตว์และระบบบัญชีรายรับ-รายจ่ายของฟาร์ม พบว่า เกษตรกรมีการปรับตัวร้อยละ 67.4 ซึ่งเกษตรกรได้ให้ความเห็นว่า ด้านรายจ่ายของฟาร์มนั้นไม่สามารถแยกได้ชัดเจน เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าขนส่งค่าใช้จ่ายส่วนนี้มักรวมอยู่กับปริมาณการทำกิจกรรมของสมาชิกในครัวเรือน และการประกอบอาชีพเสริมอื่น ๆ เช่น การรับ-ส่งลูกไปโรงเรียน การรับจ้างซัก-รีดผ้า การทำฟาร์มเลี้ยงไก่ เป็นต้น ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกษตรกรไม่มีการทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายของฟาร์มและไม่ทราบรายได้ที่แท้จริงจากการเลี้ยงโคนม จากการศึกษาของศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2541) พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่ไม่มีการจดบันทึกข้อมูลเลย สูงถึงร้อยละ 76.2 และสมถวิล พานิชยิ่ง (ม.ป.ป., น. 291) กล่าวว่า การบันทึกรายรับ-รายจ่ายในการดำเนินกิจการฟาร์ม จะทำให้เกษตรกรทราบว่า การดำเนินกิจการฟาร์มประสบผลสำเร็จหรือไม่ มีปัญหาด้านใด หรือมีการใช้เงินผิดเป้าหมายหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการจัดการฟาร์มในอนาคต

2.5 การจัดการด้านอาหารสัตว์ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปรับตัวด้านการจัดการด้านอาหารสัตว์ในระดับปานกลาง แต่เมื่อแยกพิจารณาด้านสารตกค้างในอาหารชั้นและสารต้องห้ามตาม พ.ร.บ.ควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์และการใช้เมล็ดธัญพืชเป็นส่วนผสมของอาหารสัตว์ พบว่าเกษตรกรมีการปรับตัวร้อยละ 22.3 (คูตารางที่ 4.30, น. 101-105) เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ทางด้านสารตกค้างในอาหารชั้นและสารต้องห้ามตาม พ.ร.บ.ควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ เนื่องจากเป็นความรู้ด้านเทคโนโลยีและวิชาการขั้นสูง ตลอดจนการใช้เมล็ดธัญพืช เช่น ข้าวโพด ข้าวฟ่าง เป็นส่วนผสมของอาหารสัตว์นั้น ไม่สามารถหาได้

เนื่องจากพื้นที่เขตจังหวัดนครปฐมมีปริมาณการปลูกพืชชนิดนี้น้อย และเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมไม่ได้ทำไร่ข้าวโพด จึงนิยมให้อาหารหยาบจำพวกพืชตระกูลหญ้าแก่โคนมมากกว่าการใช้เมล็ดข้าวโพด

2.6 การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปรับตัวด้านการจัดการด้านสุขภาพสัตว์ในระดับสูง โดยเฉพาะด้านการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย การตรวจวัดโรคและโรคทั้งอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยสัตวแพทย์ และการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อทำความสะอาดพื้นคอกและพื้นโรงเรือนเดือนละครั้งหรือหลังพบว่าโคมีโรคเด็นมอักเสบ สาเหตุที่เกษตรกรมีการดูแลเอาใจใส่และให้ความสำคัญด้านสุขภาพโคสูง เพราะการที่แม่โคมีสุขภาพสมบูรณ์จะมีผลต่อความสามารถในการให้น้ำนมและได้คุณภาพที่สูง ทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนจากการประกอบอาชีพที่คุ้มค่า

2.7 การจัดการสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปรับตัวด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับสูง โดยเฉพาะการกำจัดสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ แต่จากการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมบางรายมีการพิพาทระหว่างเพื่อนบ้านที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ในเรื่องของกลิ่นมูลโค และการระบายน้ำเสียที่ส่งผลต่อการปลูกพืชของเพื่อนบ้าน

2.8 การจัดการด้านสุขอนามัยการผลิตน้ำนมดิบ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปรับตัวด้านการจัดการด้านสุขอนามัยการผลิตน้ำนมดิบโดยรวมในระดับสูง ทั้งในด้านการทำความสะอาดโคนมและเต้านมทุกครั้งที่มีการรีดนม รวมทั้งเกษตรกรที่ทำการรีดนมมีการแต่งกายที่สะอาด มีสุขภาพดีและไม่เป็นโรคติดต่อ ล้างมือและแขนทุกครั้งก่อนรีดนมโคตัวแรกและโคตัวถัดไป และรีดโคนมที่มีโรคเด็นมอักเสบแยกจากจากแม่โคตัวอื่น และไม่ให้น้ำนมมาปนกัน แต่ในด้านการชั่งน้ำหนักและจดบันทึกปริมาณน้ำนมที่รีดได้ของโคนมแต่ละตัวในแต่ละมือและแต่ละวันทุกครั้งของการรีดน้ำนมเสร็จ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปรับตัวร้อยละ 52.7 (ดูตารางที่ 4.30, น. 101-105) โดยไม่มีการจดบันทึกและชั่งน้ำหนักของแม่โคแต่ละตัว แต่จะทำการชั่งน้ำหนักและจดบันทึกปริมาณน้ำนมดิบที่รีดได้จากแม่โคทั้งหมดในแต่ละครั้งที่รีดนมเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างกับปริมาณนมที่ส่งให้กับศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบเท่านั้น ซึ่งผลเสียของการไม่บันทึกผลผลิตการให้นมของแม่โคเป็นรายตัว ทำให้เกษตรกรไม่สามารถทราบว่ามีแม่โคแต่ละตัวได้รับอาหารเพียงพอต่อการสร้างน้ำนมในแต่ละระยะของการให้นมหรือไม่ (สมเกียรติ ประสานพานิช, 2531, น. 133 -134)

2.9 การเก็บรักษาและการขนส่งน้ำนมดิบ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปรับตัวด้านการเก็บรักษาและการขนส่งน้ำนมดิบในระดับสูง โดยกรองฝุ่นและสิ่งสกปรกจาก

น้ำนมที่รีดได้ทุกครั้ง และจัดเก็บในภาชนะที่มีรูปแบบได้มาตรฐานสำหรับการบรรจุนม และภายหลังการรีดนมเสร็จประมาณ 1 ชั่วโมง จะรีบส่งน้ำนมไปที่ศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ แต่ในทางปฏิบัติ ผู้ศึกษาพบว่า เกษตรกรบางรายมีที่ตั้งฟาร์มอยู่ไกลจากศูนย์รวมน้ำนมดิบมากและการคมนาคมไม่สะดวก จึงรวมกลุ่มจ้างรถขนส่งน้ำนมดิบ ซึ่งทำให้ใช้เวลาในการขนส่งมากขึ้น เพราะรถขนส่งต้องตระเวนรับนมในแต่ละฟาร์มที่มีที่ตั้งค่อนข้างกระจาย และถ้ามีการขนส่งน้ำนมในช่วงอากาศร้อนจัด อาจมีผลเสียต่อคุณภาพน้ำนมดิบ

3. การมีส่วนร่วมในกลุ่มผู้ประกอบการเลี้ยงโคนม

ผลการศึกษาโดยรวม พบว่าเกษตรกรมีการปรับตัวในระดับสูง โดยเฉพาะการทำกิจกรรมกลุ่มที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพที่จัดขึ้นโดยสหกรณ์โคนม อาจเป็นเพราะประธานสหกรณ์โคนมกำแพงแสน จำกัด และดำรงตำแหน่งประธานชุมนุมสหกรณ์โคนมแห่งประเทศไทย เป็นผู้หนึ่งที่มียุทธศาสตร์สำคัญในการรวมตัวและรณรงค์ยื่นข้อเรียกร้องต่าง ๆ ต่อภาครัฐจากการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ตลอดจนชักชวนให้เกษตรกรทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการรับรู้ถึงผลและประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมทำกิจกรรม และกรณีที่เกษตรกรสมาชิกบางรายไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมก็มักจะมีการสอบถามข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ จากเพื่อนร่วมอาชีพเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจพรพรณ เอกะสิงห์ (2540ก) ที่พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมบางรายโดยเฉพาะเกษตรกรหญิงที่เข้ารับการอบรม จะนำความรู้ที่ได้จากฝึกอบรมไปพูดคุยแลกเปลี่ยน หรือถ่ายทอดให้กับเกษตรกรเพื่อนบ้านซึ่งไม่เคยไปอบรมมาก่อนฟัง และจากการเก็บข้อมูลของผู้ศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 90 มีการรวมกลุ่มกับเพื่อนสมาชิกด้วยกัน โดยจัดให้มีรถขนส่งน้ำนมดิบจากฟาร์มไปที่ศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบทุกวัน เพื่อเป็นการประหยัดเวลาในการทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม แต่ในด้านการรวมกลุ่มย่อยเพื่อจัดให้มีอาสาสมัครประจำกลุ่มเพื่อช่วยเหลือการให้บริการผสมเทียม การฉีดยาโคแก่เพื่อนสมาชิกด้วยกัน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ร้อยละ 55.4 ยังไม่มีการรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน อาจเป็นเพราะเกษตรกรไม่มีความรู้ทางด้านเทคนิคและวิชาการต่าง ๆ อีกทั้ง การผสมเทียมเป็นความรู้ทางด้านเทคนิคของสัตวแพทย์ หรือต้องเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกฝนทางด้านนี้และต้องได้รับอนุญาตจากรัฐ อีกทั้งการฝึกอบรมของเกษตรกรส่วนใหญ่ที่ได้รับ ไม่ได้จัดให้มีการฝึกปฏิบัติการผสมเทียมจริงหรือฝึกอบรมให้มีความรู้ทางด้านเทคนิคต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เกษตรกรไม่มั่นใจที่จะช่วยเหลือกัน นอกจากนี้ ไม่มีการคัดเลือกเกษตรกรที่มีลักษณะเป็นผู้นำในพื้นที่เข้ารับฝึกอบรม ซึ่งถ้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการฝึกอบรมแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม โดยต้องเป็นผู้ให้บริการผสมเทียมในกลุ่มผู้เลี้ยงโคนมด้วยกัน จะทำให้

เกษตรกรเกิดความผูกพันต่อกัน และอยากให้การช่วยเหลือกันในระหว่างกลุ่ม จากการศึกษาของ เบญจพรรณ เอกะสิงห์ (2540ก) พบว่า แม้จะมีการคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรที่มีลักษณะเป็นผู้นำ หรือมีความเหมาะสมเพื่อเข้ารับการฝึกอบรม แต่มักจะได้รับการปฏิเสธเสมอโดยส่วนใหญ่จะอ้างภารกิจในการเลี้ยงดูโค จึงทำให้ระดับการปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในด้านการรวมกลุ่ม ย่อยและจัดให้มีอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกเกษตรกรด้วยกันไม่สูง

4. การประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในอนาคตและลักษณะการปรับตัวทางอาชีพ

4.1 การประกอบอาชีพในอนาคต จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมกลุ่มตัวอย่างพบว่า เกษตรกรร้อยละ 34.8 ต้องการเลิกอาชีพการเลี้ยงโคนมและเปลี่ยนอาชีพมาเลี้ยงโคเนื้อแทน โดยให้เหตุผลว่า เนื่องจากต้นทุนการผลิตที่สูงและราคาน้ำนมดิบไม่เพิ่มขึ้น รวมทั้งปัญหาด้านราคาน้ำนมดิบที่ไม่ได้มาตรฐานทำให้ไม่มีกำไรจากการขายน้ำนมดิบ นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบรายได้และลักษณะการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ พบว่า รายได้จากการขายโคมีชีวิตและเนื้อโคดีกว่าการขายน้ำนมดิบ ไม่ต้องรีดนมและนำส่งศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบทุกวัน ทำให้มีเวลาในการทำกิจกรรมอื่น ๆ เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังมีตลาดรองรับคือ สหกรณ์โคเนื้อ กำแพงแสน ซึ่งเกษตรกรสามารถจำหน่ายและได้ราคาที่สูงกว่าพ่อค้าคนกลาง พันธุ์ที่นิยมเลี้ยงและเป็นที่ต้องการของตลาดคือ “พันธุ์กำแพงแสน” เพราะเป็นพันธุ์ที่มีคุณภาพและเหมาะสมสภาพภูมิอากาศ โดยมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนความรู้ทางวิชาการ การฝึกอบรมทักษะ และจำหน่ายน้ำเชื้อในราคาถูก อีกทั้งการแข่งขันกับเนื้อโคที่นำเข้าบางชนิด เช่น เนื้อโคที่ขุนด้วยอาหารข้น พบว่า มีต้นทุนที่สูงกว่าเนื้อโคในประเทศไทย เกษตรกรจึงคาดว่า การเปิดเขตการค้าเสรีจะส่งผลกระทบโดยตรงต่ออาชีพการเลี้ยงโคนมไม่มากนัก เป็นผลให้เกษตรกรบางกลุ่มมีแนวโน้มการเปลี่ยนอาชีพในอนาคตเป็นการเลี้ยงโคเนื้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จวีวรรณ ประจวบเหมาะ (2536) ที่ศึกษาการเปลี่ยนอาชีพและการปรับตัวของเกษตรกรจากการทำนาข้าวมาสู่การทำนาถั่ว พบว่า การเปลี่ยนแปลงอาชีพและการปรับตัวของเกษตรกรขึ้นอยู่กับความกล้าลงทุนในอาชีพ ความต้องการของตลาดรับซื้อผลผลิต นโยบายภาครัฐและนโยบายต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรเกิดความคิดเพื่อปรับตัวในการดำเนินอาชีพ ส่งผลให้เกษตรกรมีการแข่งขันและปรับเปลี่ยนการประกอบอาชีพ และการศึกษาของ ไชยวัฒน์ ยาคำ (2543) เรื่อง “ลักษณะการปรับตัวของเกษตรกรทางการประกอบอาชีพ” พบว่า กระบวนการปรับตัวทางการประกอบอาชีพจะไปพร้อมกับการปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการศึกษา โดยเกษตรกรที่

ประกอบอาชีพเดียวกัน จะมีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการรวมกลุ่มด้านอาชีพและถ่ายทอดความรู้ให้แก่กันและกัน ซึ่งรูปแบบการปรับตัวของเกษตรกรมาจากปัจจัยจากการชักชวนจากเพื่อนร่วมอาชีพ และทดลองตามคำชักชวน เมื่อประสบผลสำเร็จจึงเป็นแรงกระตุ้นให้เกษตรกรเกิดการคล้อยตามและกล้าตัดสินใจเปลี่ยนแปลงรูปแบบการประกอบอาชีพ

การที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมบางกลุ่มมีแนวโน้มเลิกประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมในปัจจุบันและเปลี่ยนมาเลี้ยงโคเนื้อแทน เป็นเพราะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอก เช่น ระบบทุนนิยมโลกหรือการเปิดเขตการค้าเสรี ซึ่งเดิมเกษตรกรผลิตน้ำนมดิบเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคภายในประเทศภายใต้ระบบการเกษตรแบบครอบครัวหรือชุมชน เมื่อสถานการณ์ของสังคมเปลี่ยนไป วิธีการประกอบอาชีพจึงเปลี่ยนเป็นระบบการเกษตรเพื่อการค้าที่ต้องมีการแข่งขันกับสินค้านมผงนำเข้า ส่งผลกระทบโดยตรงต่อรายได้และสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว เกษตรกรจึงเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการประกอบอาชีพเพื่อให้ตนและครอบครัวสามารถดำรงชีวิตอยู่รอดภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นกระบวนการปรับตัวด้านอาชีพการเลี้ยงโคนมสู่การเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร จึงมีพื้นฐานและแนวคิดเริ่มจาก

1. การเปรียบเทียบรายได้จากการประกอบอาชีพใหม่มีมากกว่าการประกอบอาชีพเดิม
2. การเปลี่ยนอาชีพใหม่สามารถใช้ปัจจัยในการผลิตจากการประกอบอาชีพเดิมได้ต่อไป เช่น ที่ดิน แปลงหญ้า โรงเรือน เป็นต้น หรือถ้าใช้เงินลงทุนในอาชีพเพิ่มก็ใช้ในจำนวนที่ไม่มาก
3. ลักษณะการประกอบอาชีพใหม่ยังคงมีรูปแบบใกล้เคียงกับการประกอบอาชีพเดิมทั้งด้านความรู้และการปฏิบัติ
4. ผลผลิตที่ได้มีตลาดรองรับและยังคงเป็นที่ต้องการของตลาดภายในประเทศ
5. ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง
6. มีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าบางชนิดที่เป็นคู่แข่งและนำเข้าจากต่างประเทศว่า สามารถแข่งขันในด้านราคาและคุณภาพได้ เพราะเมื่อเปรียบเทียบต้นทุนนำเข้าของสินค้านั้น ๆ พบว่า มีราคาสูงกว่าสินค้าในประเทศ
7. มีสมดุลของชีวิตในการจัดสรรเวลาเพื่อทำกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการประกอบอาชีพมากขึ้น

สำหรับเกษตรกร ร้อยละ 65.2 พบว่า ยังต้องการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมต่อไป แม้ว่าต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบจะเพิ่มขึ้นและรายได้หลักส่วนใหญ่จากการจำหน่ายน้ำนมดิบจะลดลง โดยให้เหตุผลว่า เนื่องจากยังมีรายได้เสริมจากการประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น การรับจ้าง การเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืชหมุนเวียน เป็นต้น อีกทั้งมีการลงทุนในการเลี้ยงโคนมไปมาก และถ้าเลิกประกอบอาชีพนี้ก็ไม่รู้ว่าจะประกอบอาชีพอะไรทดแทน เพราะเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมบางรายเปลี่ยนมาหลายอาชีพแล้ว เช่น ปลูกอ้อย ปลูกข้าว อีกทั้งรายรับที่ได้เฉลี่ยมีเพียงปีละ 1-2 ครั้ง ซึ่งแตกต่างจากการเลี้ยงโคนมที่มีรายได้ทุกเดือนและค่อนข้างแน่นอน นอกจากนี้เกษตรกรต่างมีความผูกพันใกล้ชิดกับโคนมที่เลี้ยงมานานเพราะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ร่วมกันทุกวัน ทั้งเข้า-เย็น และการที่มีรายได้ในปัจจุบันมากกว่าการทำเกษตรกรรมอื่น ๆ ในอดีต อีกทั้งครอบครัวมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เนื่องมาจากการขายน้ำนมของแม่โค ถ้าต้องเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนโดยการคัดทิ้งแม่โคที่ให้น้ำนมต่ำกว่ามาตรฐานหรือมีสุขภาพไม่สมบูรณ์ออกจากฟาร์ม ท้ายที่สุดแม่โคนมก็จะเข้าสู่กระบวนการโคเนื้อคือถูกขายให้กับโรงฆ่าสัตว์ จึงมีผลให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมบางรายไม่สามารถขายแม่โคที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานออกจากฟาร์มได้ เมื่อพิจารณาเหตุผลในเชิงสังคมเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมต่อไปในอนาคต อธิบายได้ว่า การประกอบอาชีพของเกษตรกรในชนบทส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะเศรษฐกิจทุนนิยม (Money economy) ควบคู่กับการเป็นเศรษฐกิจชุมชน (Farm economy) กล่าวคือ ในระบบเศรษฐกิจชุมชนนั้น จะมีสถาบันครอบครัวและชุมชนเป็นผู้ประกอบการผลิต โดยใช้ปัจจัยการผลิตคือ ที่ดิน ทุน แรงงาน ที่เป็นของครอบครัว ทำการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรไว้บริโภคในครัวเรือนหรือผลิตเพื่อขายในชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดรายได้ไว้ใช้จ่ายในครอบครัวมากกว่าผลิตเพื่อการค้าหรือเพื่อให้ได้กำไรสูงสุด ซึ่งจะต้องใช้ทุน ที่ดิน และแรงงานในจำนวนมาก แม้ว่าในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ระบบทุนนิยมหรือการเปิดเขตการค้าเสรีในระดับประเทศหรือระดับโลก จะเข้ามามีบทบาทหรือเปลี่ยนแปลงลักษณะเศรษฐกิจของเกษตรกรในชนบทไปสู่เศรษฐกิจทุนนิยมภายใต้อิทธิพลและการแทรกแซงของรัฐ ทำให้เกษตรกรต้องปรับตัวเพื่อลดความเสี่ยงและสร้างความมั่นคงให้กับชีวิตและครอบครัวมากขึ้น โดยเปลี่ยนวิธีการประกอบอาชีพและนำความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณที่เพิ่มขึ้น ตลอดจนความร่วมมือในอาชีพกับบุคคลอื่นในสังคมที่เปลี่ยนไปในรูปแบบที่เป็นทางการมากขึ้น เช่น การรวมกลุ่มจัดตั้งสหกรณ์เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่ม

อย่างไรก็ตาม แม้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่จะยังคงมีการปรับตัวเพื่อดำรงชีวิตและประกอบการผลิตเพื่อการยังชีพของตนและครอบครัว แต่การปรับตัวนั้นก็มิได้เป็นการปรับตัวเพื่อเข้าสู่กลไกตลาดหรือระบบทุนนิยมโดยตรง

ตารางใดที่การประกอบอาชีพการเกษตรยังให้ผลตอบแทนเพียงพอกับความต้องการของสมาชิกในครัวเรือน ถึงแม้ว่าจะได้ผลตอบแทนที่ลดน้อยลงบ้าง เกษตรกรก็ยังคงทำต่อไปซึ่งผิดกับการผลิตเพื่อการค้าซึ่งจะหยุดทันทีที่กำไรไม่คุ้มทุน หรือผลกำไรได้น้อยกว่า (รัชนีกร เศรษฐไกร, 2528, น. 199)

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยศ สันตสมบัติ (2546) ระบุว่า ลักษณะการประกอบอาชีพในการดำรงชีพของเกษตรกรมีความหลากหลายและยืดหยุ่น เช่น การปรับตัวภายใต้วิถีชีวิตในภาคการเกษตร เป็นความพยายามที่จะสร้างกิจกรรมการผลิตและอาชีพในลักษณะที่หลากหลาย ยกตัวอย่างเช่น การตัดสินใจเลิกปลูกข้าวไปเป็นพืชสวน หรือการผสมผสานการปลูกข้าวเพื่อกินพร้อมกับการปลูกพืชอื่น ๆ ซึ่งวิถีชีวิตของกลุ่มเกษตรกรเหล่านี้ จะมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ นอกจากทำการผลิตซึ่งเป็นอาชีพหลักบนที่ดินแล้ว ยังมีการทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่เป็นกิจกรรมเพื่อยังชีพ เช่น ปลูกผักไว้กิน เลี้ยงหมู เป็ด ไก่ และเวลาที่เหลือจะทำกิจกรรมที่เพิ่มรายได้ ได้แก่ การเป็นแรงงานรับจ้างภาคการเกษตรหรือเป็นแรงงานตามฤดูกาล เป็นต้น

สังคมชนบทมักยึดมั่นในศาสนา สถาบันทางศาสนาจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในสังคมและยังมีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมชนบท เช่น ศาสนาพุทธสอนไม่ให้มีการเบียดเบียนกันหรือฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ความเชื่อในเรื่องบาป-บุญ คุณ-โทษ ตลอดจนความเชื่อและค่านิยมต่าง ๆ ที่สอดแทรกอยู่ในพฤติกรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของสังคมชนบทและเป็นตัวแปรหนึ่งที่นำไปให้เกษตรกรในชนบทมีการเปลี่ยนแปลงตามระบบทุนนิยมหรือเหนี่ยวรั้งให้เกษตรกรยังคงดำเนินชีวิตในรูปแบบเดิมเพียงเพื่อการยังชีพและความอยู่รอดของครอบครัว วิถีชีวิตของเกษตรกรในชนบทนั้น “โค” นอกเหนือจากเพื่อใช้แรงงานหรือสร้างผลผลิตทางการเกษตรแล้ว ยังเปรียบเหมือนสัตว์เลี้ยงประจำบ้านอีกประเภทหนึ่ง ดังนั้น สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม “โค” จึงเป็นทั้งสินค้าการเกษตรที่ผลิตนํ้านมและสัตว์เลี้ยงที่มีคุณค่าและความผูกพันทางจิตใจ (Sentimental Value) อีกทั้งความเชื่อในเรื่องบาป-บุญ ทำให้เกษตรกรบางรายไม่ต้องการจำหน่าย “โค” ที่เคยเลี้ยงและสร้างรายได้ให้กับตนและครอบครัวและจะเลี้ยง “โค” ต่อไป แม้ว่าจะให้ผลผลิตต่ำกว่ามาตรฐานและทำให้ต้นทุนการผลิตในฟาร์มสูงขึ้น

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ต้องการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมต่อไป ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า การจัดการและพัฒนาฟาร์มโคนมให้ได้มาตรฐานนั้นต้องได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งในด้านวิชาการและเทคโนโลยี เช่น การพัฒนาคุณภาพอาหารสัตว์ที่ดีและจำหน่ายในราคาถูกลง สายพันธุ์โคนมที่ให้ผลผลิตสูง การได้รับการตรวจสุขภาพโคจากสัตวแพทย์อย่างสม่ำเสมอ หรือการให้บริการผสมเทียมโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย เป็นต้น จะมีผลทำให้น้ำนมดิบที่ได้มีปริมาณและคุณภาพเพิ่มขึ้น เพราะในปัจจุบันต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบที่สำคัญคือ อาหารข้น การดูแลสุขภาพและการรักษาโรคในโค รวมทั้งค่าขนส่ง ถ้าภาครัฐให้การสนับสนุนและช่วยเหลืออย่างเต็มที่ จะสามารถทำให้อุตสาหกรรมการผลิตน้ำนมดิบลดลงได้ นอกจากนี้ ควรออกระเบียบหรือข้อบังคับแก่ผู้ประกอบการแปรรูปอุตสาหกรรมนมผงทุกรายที่มีการนำเข้านมผงจากต่างประเทศให้มีการรับซื้อน้ำนมดิบจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งพิจารณาเพิ่มราคารับซื้อน้ำนมดิบหน้าโรงงาน จะทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีรายได้เพิ่มขึ้น และสามารถประกอบอาชีพได้ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ Bennett (1969) ที่กล่าวถึง การปรับตัวทางอาชีพของเกษตรกรที่เลี้ยงโคในทวีปอเมริกาว่า การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เช่น การจัดการทุ่งหญ้า แหล่งน้ำ มีการลดต้นทุนการผลิต หน่วยงานภาครัฐให้ความรู้และความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพแก่เกษตรกร และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เลี้ยงโครายอื่นอย่างใกล้ชิด เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จะทำให้เกษตรกรประสบความสำเร็จในการปรับตัวทางอาชีพ

4.2 ลักษณะการปรับตัวทางอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่เป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมกำแพงแสน จำกัด พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีรูปแบบการปรับตัวเพื่อให้สามารถแข่งขันกับสินค้านมผงนำเข้าจากการเปิดเขตการค้าเสรี ซึ่งเป็นการปรับตัวที่เกิดจากสภาพแวดล้อมหรือจากการที่สังคม เศรษฐกิจ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีลักษณะการปรับตัวด้านการอาชีพ 2 ลักษณะ คือ

4.2.1 การยึดอาชีพในปัจจุบันเป็นอาชีพที่ถาวรและต้องการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและความก้าวหน้าในอาชีพ เนื่องจากเกษตรกรพบว่า การประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงและรายได้จากการขายน้ำนมดิบที่ได้ในปัจจุบันคงที่ และยังมีผู้รับซื้อน้ำนมดิบอยู่ แม้จะพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเป็นอาชีพที่ไม่เหมาะสม จากการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ “แต่ต้องยึดเป็นอาชีพที่ถาวร เพราะไม่คิดว่ามีอาชีพใดที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ ไม่ต้องการเลี้ยง และไม่ต้องการเตรียมตัวเพิ่มเติมเพื่อเริ่มต้นอาชีพใหม่ อีกทั้งอายุ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเปลี่ยนอาชีพ” (สุภาพรณ โคตรจรัส, 2525, น. 375-377) ซึ่งเกษตรกรยังคงคาดหวัง

ถึงความก้าวหน้าในอาชีพโดยต้องการพัฒนาความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพของตน ให้ประสบความสำเร็จและมีรายได้จากการประกอบอาชีพที่สูงขึ้น

4.2.2 การเปลี่ยนอาชีพใหม่ที่มีลักษณะสอดคล้องกับอาชีพเดิม สาเหตุที่สำคัญคือ ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นในขณะที่รายได้หลังหักค่าใช้จ่ายแล้วคงเดิมหรือลดลง เมื่อได้รับการชักชวนจากเพื่อนร่วมอาชีพให้มีการประกอบอาชีพใหม่ที่คล้ายคลึงกับอาชีพเดิม อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐมีการส่งเสริมให้ความรู้ ฝึกอบรมทักษะและประสบการณ์ในอาชีพ สนับสนุนในด้านพันธุ์สัตว์ และเกษตรกรมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพและการลงทุน ตลอดจนผลผลิตที่ได้ยังเป็นที่ต้องการของตลาดรับซื้อภายในประเทศ จึงทำให้เกษตรกรเกิดความมั่นใจในการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพ

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียกับการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้กำหนดการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมไว้ 2 ส่วนคือ

1. ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรี
2. ความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรี

การปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมได้กำหนดไว้ 3 ส่วนคือ

1. การลดต้นทุนการผลิต
2. การจัดการและพัฒนาฟาร์มโคนมตรงตามมาตรฐาน
3. การมีส่วนร่วมในเครือข่ายอาชีพ

จากการศึกษาพบว่า การรับรู้ด้านความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ในด้านการลดต้นทุนการผลิต และด้านการจัดการและพัฒนาฟาร์มโคนมตรงตามมาตรฐาน โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันเท่ากับ 0.21 และ 0.17 ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และระดับความสัมพันธ์อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก กล่าวคือ เมื่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียสูง การปรับตัวด้านการประกอบอาชีพในด้านการลดต้นทุนการผลิตและการจัดการพัฒนาฟาร์มโคนมตรงตามมาตรฐานจะสูงตามไปด้วย อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์นี้ไม่ได้อยู่ในระดับสูง ถึงแม้ว่าความรู้

เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียจะสูง ก็ไม่ได้หมายความว่า การปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ทั้งในด้านการลดต้นทุนการผลิตและการจัดการและพัฒนาฟาร์มโคนมตรงตามมาตรฐานจะสูงตามไปด้วยเสมอไป (ดูตารางที่ 4.72, น. 138) ซึ่ง Krupp (อ้างถึงใน ภัทรานิ ไพบูลย์, 2537, น. 48) กล่าวว่า ความยากลำบากอันดับแรกในการปรับตัวของมนุษย์คือ การยอมรับสภาพความจริงที่เกิดขึ้น และปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ปรับตัวได้ดีหรือไม่ดีและปรับตัวได้เร็วหรือช้าคือ การรับรู้และเข้าใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้องและตรงความจริง ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากบุคคลอื่นในสังคมและมีระยะพอเพียงในการปรับตัว (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อ้างถึงใน อักษร ดำรงสุกิจ, 2547, น. 31) จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีการรวมกลุ่มยื่นข้อเรียกร้องไม่ให้รัฐบาลมีปัญหขึ้นมและผลิตภัณฑ์นมอยู่ในข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย เพราะไม่สามารถยอมรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ แต่เนื่องจากรัฐบาลยืนยันและมีการลงนามทำสัญญาแล้ว จึงเป็นผลให้กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมรับรู้และเข้าใจในสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียว่า ภายหลังจากที่ข้อตกลงเขตการค้าเสรีมีผลบังคับใช้ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจะไม่สามารถเรียกร้องได้อีก นอกจากต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างต่อเนื่องและสามารถแข่งขันกับการนำเข้านมผงจากต่างประเทศจากการยกเลิกภาษีและการกำหนดโควตาในปี พ.ศ. 2568 เนื่องจากเกษตรกรมีขีดจำกัดทางความรู้และความสามารถในการปรับตัว จึงต้องได้รับการสนับสนุนและความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน สอดคล้องกับการศึกษาของ อักษร ดำรงสุกิจ (2547) เรื่อง “การปรับตัวของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว” ที่พบว่า การรับรู้สภาพการดำเนินธุรกิจมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของพนักงานในด้านเศรษฐกิจ อาชีพ และสังคม โดยระดับการรับรู้ของพนักงานมีผลไปทางเดียวกับการปรับตัว

เมื่อพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านการประกอบอาชีพที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ด้านความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลียนั้น พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพล คือระดับการศึกษา ประสบการณ์การฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องในการเลี้ยงโคนม พื้นที่ถือครอง จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม และช่องทางการเปิดรับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ (ดูตารางที่ 4.70, น. 139 และตารางที่ 4.71, น. 137) แต่สิ่งที่ผู้ศึกษาคาดหวังไว้คือ ตำแหน่งในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมที่เป็นตัวแปรด้านปัจจัยส่วนบุคคล น่าจะมีอิทธิพลต่อการรับรู้สถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ทั้งในด้านความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์และความรู้เกี่ยวกับผลของการเปิดเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย แต่ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงศึกษา

เพิ่มเติมโดยการหาความสัมพันธ์ของตำแหน่งในสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมกับการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีตำแหน่งในสหกรณ์โคนมมีการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพแตกต่างกับเกษตรกรที่ไม่มีตำแหน่งในสหกรณ์โคนมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการลดต้นทุนการผลิตและด้านการมีส่วนร่วมในเครือข่ายอาชีพ แต่ด้านการจัดการและพัฒนาฟาร์มโคนมตรงตามมาตรฐาน พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ดูตารางในภาคผนวก ก) ซึ่งการที่เกษตรกรที่เป็นผู้บริหารสหกรณ์โคนมมีความสามารถในการปรับตัวดีกว่าทั้งในด้านการลดต้นทุนการผลิต นำนมดิบและด้านการมีส่วนร่วมในเครือข่ายอาชีพ อาจเป็นเพราะกลุ่มผู้บริหารสหกรณ์โคนม ทำหน้าที่เป็นคนกลางในการติดต่อประสานงานรับข้อมูลข่าวสารและความรู้ทางด้านวิทยาการใหม่ ๆ มาถ่ายทอดเผยแพร่เพื่อช่วยให้เกษตรกรสมาชิกมีความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการประกอบอาชีพและสามารถรู้จักแก้ปัญหาได้เอง ตลอดจนมีการรวมกลุ่มกับผู้ประกอบอาชีพเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันเพื่อหาแนวทางการพัฒนาในอาชีพให้ประสบความสำเร็จ

แต่การปรับตัวด้านการจัดการและพัฒนาฟาร์มโคนมตรงตามมาตรฐาน เป็นการปรับตัวที่จำเป็นต้องใช้ความรู้ในด้านวิชาการและเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ (Scientific-positivistic-Based Knowledge) มาประยุกต์ใช้ในฟาร์ม ซึ่งเกษตรกรสมาชิกทั้งระดับผู้บริหารสหกรณ์และสมาชิกทั่วไปมีพื้นฐานทางการศึกษาไม่สูงและไม่มีความรู้ความชำนาญ ต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี เช่น การป้องกันและรักษาโรค การพัฒนาคุณภาพนมนมดิบและอาหารโค การผสมเทียม ปัญหาการผสมติดยาก เป็นต้น ซึ่งเป็นผลให้เกษตรกรที่มีตำแหน่งในสหกรณ์โคนมแตกต่างกันมีการปรับตัวด้านการจัดการและพัฒนาฟาร์มโคนมตรงตามมาตรฐานไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ อติชาต สามนศร (2535, น. 104) ที่พบว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนมและไม่ได้เป็นสมาชิก มีปัญหาด้านความรู้ทางวิชาการ ซึ่งปัญหาที่พบคือ ขาดความรู้ในเรื่องการเลี้ยงดูโคในระยต่าง ๆ อาหารและการให้อาหาร การสุขภาพบาลและป้องกันโรค เป็นต้น